

994142

A „jó öreg korcsmáros“-nak

A „MAGYAR VENDÉGLŐSÖK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE“ ÉRCZKOSZORUJA
A PETŐFI-CSALÁD SIRJÁN.

BORY JENŐ SZOBRA SZ MŰVE.

A Magyar Vendéglősök Országos Szövetsége

1880-1881

1880-1881

1880-1881

PETROVICS ISTVÁN

PETŐFI APJA

AZ ERNST-MUZEUM
TULAJDONA

ORLAI-PETRICS SOMA
EREDETI RAJZA

EMLÉKLAPOK

A
MAGYAR VENDÉGLŐSÖK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
ÉRCZKOSZORUJÁNAK A PETŐFI-
CSALÁD SIRJÁRA VALÓ LETÉTELE
ALKALMÁBÓL 1913 MÁRCZIUS 15-ÉN

SZERKESZTETTE: F. KISS LAJOS

*Első példány
Gyűjtemény*

A
MAGYAR VENDÉGLŐS- ÉS KÁVÉS-IPAR
KIADÁSA

EMLÉKLAPOK

A
MAGYAR / 241469102
ORSZÁGOS SZÖVETSÉG
BROKOSZORIÁNAK A PÉTON-
CSALAD SZÁRA VÁLO LETETEL
AT KALMABÓL 1913 MARCHIUS 15-BN

SZERKESZTETTE: F. KISS LAJOS

MAGYAR VÉNDÉGLŐS-ÉS KÁVÉSZÁRA
KIADÁSA

A szerkesztő előszava

helyett, amely minden hasonló mű bevezetője, kísérője és magyarázója szokott lenni, de amelynek rendszerint az a hibája, hogy vagy sokat, vagy keveset mond, vagy valami egészen mást, mint amit mondania kellene, azt hiszem, legjobb lesz, ha itt előljárójában közlöm ama végtelenül kedves sorokat, melyeket Glück Frigyes irt ez

»Emléklapok« részére :

»Borus, nyári napon, mikor a nehézsúlyú felhők csak úgy lógnak-ereszkednek alá a levegőben és a tikkasztó lég szinte megfekszi az ember testét-lelkét, a Petrovics-pár sirja előtt állottam és szinte önkéntelenül elmerengtem azoknak élete során, akik e hantok alatt, az elmúlás csendes birodalmában alusszák örök álmukat.

És eszembe jutott, hogy mi magyarok, mindnyájan ennek a jó öreg korcsmárosnak és szerény, egyszerű, jóságos feleségének milyen sokkal tartozunk, amiért olyan nagy kincset adtak hazánknak, mint Petőfi Sándor. És egészen áthatotta lelkemet az az érzés, hogy én is adósuk vagyok, úgy is, mint magyar, úgy is, mint ember, úgy is, mint korcsmáros.

S amint így elmerengtem, hirtelen villámlani kezdett, majd jótékony nyári zivatar indult meg felettem. Az ég áldása eső képében hullott alá a szomjas földre...

Az én lelkemben is megvillant egy gondolat...

Az a gondolat, hogy Petőfi Sándor szülei iránt nekünk, kik az ő hivatásukat folytatjuk, szintén kötelességünk leróni a kegyelet és a hála adóját.

És a gondolat, az eszme csakhamar testté lőn...

Rövid felszólítást kellett csak intéznem kartársaimhoz és ők tömegesen jelentkeztek, siettek, hogy érczből való, hervadthatlan koszorunk letételével kegyeletünk adóját leróhassuk.

Nagy az én örömöm, hogy Petőfi szüleivel szemben megtettük kötelességünket, és azért forrón óhajtom, hogy hazafias és derék kartársaimat, akik hívó szavamat megértették: »áldja meg az Isten mind a két kezével«.

Budapest, 1913. márczius 1-én.

Glück Frigyes.«

*

Egyszerűen, szerényen, megkapó közvetlenséggel mondják el e sorok, hogyan, mikor és miért támadt írójuk lelkében az a gondolat, hogy Petőfi szüleinek sirjára koszorut tegyünk.

Rövid másfél év elég volt arra, hogy a magyar vendéglősök valóra váltsák azt a gyönyörű eszmét, melyet minden szép, jó és nemes iránt egyaránt lelkesedni és áldozni kész vezérüknek köszönhetnek.

A *Bory Jenő* mester örökértékű, jeles művészi alkotásán kívül azonban ezeknek az »Emléklapok«-nak kiadása is Glück Frigyes gondolata. Rávall mindenben ideális lelkületére, hogy az itt egybegyűjtött sorokkal a nagy költő szüleinek »ércznélmarandóbb emléket« is akart állítani, és én hálás vagyok érte, hogy e megtisztelő feladatot szerény erőmre bízta.

Budapest, 1913. márczius 1.

F. Kiss Lajos.

A jó öreg kocsmáros.

Szeretném, ha valaki egyszer egy finom és jólelkű kis könyvben megírná a költészet és, mint ma mondják: a vendéglősipar egymáshoz való viszonyát. A világirodalom remekművei pompás és szinte kimeríthetetlen anyagot szolgáltatnának ehhez a könyvhöz és maguk a vendéglősök is elcsodálkoznának, hogy a királyok és lovagok legendái mellett mekkora nagy helye jutott az emberi fantáziában az ő egyenes őseik, a kocsmárosok, csaplárosok és csárdások legendáinak.

A költő ősidőktől fogva vándormadár volt és az élet országutjainak pihenőin hamar összetalálkozott a kocsmárossal. A kocsmáros pedig — maradjunk meg e mellett a kedves elnevezés mellett! — a mesterségénél fogva mindenkor emberismerő volt és a bujdosó igricz koldusrongyai alatt hamar felismerte a »Szent Lélek lovagjának« fényes fegyverzetét.

Az első fényűzés, amit a kocsmáros megengedett magának, az a kupa bor lehetett, amelyet valamelyik csavargó hegedüs elé állított a kecskelábu asztalra. És az első fényűzés, amit a költő megengedett magának, talán az a nóta volt, amivel megfizetett az italért. Mikor az első költő belépett a kocsmába, ugyanakkor az első kocsmáros is belépett a költészet birodalmába.

A középkor penészes és vérszagú társadalmában gömbölyű nyárspolgár képében ül a jó öreg kocsmáros. Igen nevezetes alak. Soha nem mozdul ki a fészkéből, a tekintete mégis elér napkelettől napnyugtáig, mert az örökös emberáradat, amely az ivóján keresztül hömpölyög, magával sodorja hét ország minden kincsét és szeméjtét. Ő a vándornépség atyja, a hontalan csavargók védelmezője, a dalos kedv pártfogója, a bor szent mámorának papja, száz titok tudója. Sok furcsa és rigolyás kocsmárosról hallottunk, de — nem különös ez? — a fanatizmus évszázadában sem hallottunk soha fanatikus kocsmárosról. Az ő okos szeméből az élet megértése mosolyog. A világirodalomban azóta se szeri, se száma a híres kocsmárosnak és a halhatatlan kocsmárosoknak.

A magyar kocsmárosnak különös és kedves irodalmi nimbuszt ad az a körülmény, hogy a legnagyobb lyrai költőnk édesapja »a jó öreg kocsmáros« volt. Ime, a kocsmáros és az irodalom vérrokonsága!

Szegény jó Petrovics István derék kocsmáros lehetett, de életrevaló kocsmáros ugyan nem volt.

PETROVICS ISTVÁNNÉ HRUZ MÁRIA
PETŐFI ANYJA

AZ ERNST-MUZEUM
TULAJDONA

ORLAI-PETRICS SOMA
EREDETI RAJZA

Pénzét a hitetlen emberek csalása,
Házát a Dunának habjai vitték el;
Igy szegényült el a jó öreg kocsmáros ...
Áldja meg az Isten mind a két kezével!

Ezt írja Petőfi Sándor Szalk-Szentmártoni (1845.) versében. A költő szavain keresztül halljuk a jó öreg ember csendesen duruzsoló panaszait.

Az emberi gonoszság és a sorscapás mindig ellensége volt az álmodozó élheterlenségnek. De ez az álmodozó élheterlenség, amely tönkretett egy jó öreg kocsmárost, nagyszerű lírai lendületté váltódott fel, mert belőle kelt ki és szárnyalt a felhőkig az isteni álmok álmodója, az ideáljait az önmegtagadásig, az önmegsemmisítésig imádó, nagy élheterlenség: Petőfi Sándor.

A magyar vendéglősök és kocsmárosok most megemlékeztek jó öreg kollégájukról és érczkoszorúval ékesítik fel a sirját. Ez egy megkapóan kedves gesztus, amely az ősi és nemes kocsmáros mesterség legszebb hagyományaira emlékeztet és hálára kötelez minden magyar írót.

Budapest, 1913. február hó.

Herczeg Ferencz
a Petőfi Társaság elnöke.

A jó öreg kocsmáros és jó felesége

Írta: Ferenczi Zoltán

a Petőfi Társaság alelnöke.

A magyar költészetben a szülői szeretet megdabolását Petőfi honosította meg. Ez, mint minden egyéb, a miről énekelt, abból a mély érzelemből fakadt, mely az ő lírai természetének egyik legjellemzőbb vonása. A költő érzelmeinek egyik legmélyebbike pedig szülei iránti szeretete volt. Apját tisztelte, szerette, de egyszersmind szigorúságától gyermek- és kezdő ifjúságában félt, anyját csakis szerette, még pedig valami ábrándos érzelmességgel. Ehhez a kis megkülömböztető érzelmhez járult, hogy míg apja jól bírta magát, vagy legalább is élhető állapotban volt, róla némelykor jóakarató humorral emlékezik meg, de egyszersmind nem egyszer megemlékezik arról a szigoróról is, melylyel gyermekkori csínyjeit, vagy későbbi neki nem tetsző tetteit megtorolta. Az előbbire nézve utalunk *Egy estém otthon* (1844), *Vizen* (1844), az utóbbira nézve *Fölszedtem sátorfám* (1847) költeményére s az *Utirajzok*-ban arra a részre, a melyben aszódi visszaemlékezését mondja el. Azonban mindkettő mégis szórványos. Apjáról sokkal gyakrabban emlékszik meg a tisztelet, mély gyermeki szeretet és hála szavaival. Gondoljunk csak *István öcsémhez* (1844), *Szülőimhez* (1844), *Apám mestersége* (1845), *A jó öreg kocsmáros* (1845) cz. költeményeire; de aztán a fiúi büszkeség egész lelkesedésével üdvözölte apját, midőn 58 éves korában 1848. szeptember végén, mint zászlótartó vett részt a pákozdi csatában s követte a sereget Bécs felé való előnyomulásában is, a miről *A vén zászlótartó* gyönyörű költeményét írta rögtön az esemény után.

Anyjáról szóló meleg és mély érzésű költeményei, melyek páratlanok a maguk nemében, a *Távolból* (1843), *Jövendölés* (1843), *Füstbe ment terv* (1844), *István öcsémhez* (1844), *Anyám, anyám* (1845), *Anyám tyúkja* (1848.) Végül a *Szüleim halálára* (1849) megható elegiában együtt siratja el apját és anyját. A kettő közül csak anyja temetésén volt jelen, s ő emeltette a közös sír fölé, mindjárt a temetés után, a Józsefvárosi temetőben azt az egyszerű vörösmárvány emlékkövet, melynek összes díze két egymást fogó kéz, s rajta ez az aranybetűs fölírat: »A legszeretettebb atya s a legszeretettebb anya.« Rajta semmi név, mondják azért, mert a költő a forradalom válságaiban a sír földülésétől tartott.

Valóban a legszeretettebb atya és anya volt ez az egyszerű emberpár, kik iránt nagy fiok nemcsak versben s érzésben rózta le a szeretet adóját, hanem áldozatokban is. Nekik adta első nagyobb írói díját, melyet a János

vitézért kapott, utóbb gyakran segítette, s midőn a szűkmarkú sors még a legkevesebbet is megvonta tőlök, magához vette, majd Váczon s aztán újra Budapesten helyezte el őket s itt érte haláluk.

A jó öreg kocsmáros és felesége tehát egészen elhagyva sohasem volt. A gyermeki szeretet és hála örökösödött sírjokig felettük s örökösödött sírjok felett is. Mert ez az egyszerű sírkő tette lehetővé, hogy egykori pihenőhelyükről a kerepesi temetőbe, s ott utóbb mai díszes sírhelyökbe jutottak, melyet a szeretet és kegyelet sokféle megnyilatkozása vesz körül ápolva és gondozva, miben azt a szeretetet és hálát rója le az utókor a költő iránt, melylyel a nagy fiu viseltetett egykor szülei iránt.

És valljuk meg az igazat, hogy a költő szülei ezt a tiszteletet és szeretetet meg is érdemelték. A költő apja régi magyar nemes volt, szőke, kerek arcú, zömök, erős ember, a kinek már apja az alföldre költözvén, itt annyira elmagyarosodott, annyira alföldies lett, mint akár egy benszülött, s magyarságára oly büszke volt, hogy Szabadszálláson, ebben a református városban, megvert egy embert, aki jött-ment tótnak merete nevezni. Emellett szerző, gondos, takarékos, családját szerető, erős akaratú, kemény, majdnem hajthatatlan, haragos, indulatos, de e mellett jószívű s nagyon jellemes ember volt. Meg volt áldva egyszersmind magasabb törekvésekkel is, amit bizonyít az a kitartás, melylyel mindkét fiát taníttatta, a míg csak bírta. Irják, s mondják róla, hogy szépen, folyékonyan tudott valamit előadni s ezt szerette is. Ime, ezekben megtaláljuk a költő néhány jellemvonását, úgy, hogy általában mondhatjuk, mint Goethe is említi magáról, hogy jellemének alapvonásait apjától örökölte, erős magyarságával együtt.

Valószínűleg apjától örökölt pár, az északi szlávokat jellemző más tulajdonságot is, a tüzes képzelmet, sangvinikus lelkesedést, merész elszárást, optimistikus hevülékenységet és benyomások iránti érzékenységet. Ezeket a költő azonban egy lángész és lángszív adományaival kapcsolatban nyerte a bőkezű természetűtől s midőn e szlávos természettel, lelki- és érzelmi világgal nem beolvadt, hanem összeforrott a magyarsággal s a magyarságot a maga egész lényegében lelki és érzelmi élete középpontjává tette, oly új gazdagságot adott a magyar költészetnek, miről azelőtt alig lehetett valakinek csak sejtelve is s midőn megjelent ez a lélek a költészetben, egyszerre tüneményesnek mutatkozott, a mint volt is.

Külsejét, tehát természetét, hosszukás arcát, haja és szemei színét, a melankóliára, érzelmességre, zárkózottságra való hajlamát, komolyságát, merengő természetét, a végtelen szeretni tudás képességét anyjától örökölte a költő; de épp oly arányban mélyebbre és nagyobbra növe, mint a fenti tulajdonokat. Innen találjuk benne a tüzes harag és felindulás mellett a szelíd nyugalom érzését s az ábrándokba merülés természetét. Olyan volt ő mint a minőnek a Tiszát rajzolja a róla írt költeményben. A nyugalom és a harag véglete egyaránt megvolt benne e kettős öröklés nyomán s mindezt egész költészete is elénk tárja, a mint elénk tárja a szeretni tudásnak majdnem végzettszerű megnyilatkozásait. És itt jegyezzük meg, hogy szerelmi elragadtatásában nem bír nagyobbát mondani a szeretett lánynak, mint azt, hogy »szeretlek én oly igazán, mint engem az édes anyám«. (1846).

E pár sort most nem akarjuk tovább fűzni. Mindebből kiténik, hogy a jó öreg kocsmáros és jó felesége teljes mértékben megérdemelték nagy fiók szeretetét; de ezt a szeretetet nemcsak bírták, hanem a költő egyszersmind e szeretetnek örök emléket állított költeményeiben s örök példát is adott minden kor gyermekeinek a szülők iránti hála gyermeki érzéseinek és kötelességeinek teljesítésében.

*A jó öreg kocsmárosnak
Jó bora volt, — hála érte!
Nagy fiának dalaiban
A költészet színborából
Nekünk a — legjobbat mérte!*

Budapest, 1913. február 10.

Endrődi Sándor
a Petőfi Társaság alelnöke

Az lesz örökké...

Irta: Fibrányi Emil
a Petőfi Társaság tiszteletbeli tagja

*Az lesz örökké a valódi költő,
A ki szívével a szívekre hat,
És minden, a mi nem hozzá hasonló,
Elmúlik gyorsan, mint hitvány divat.
Elmúlik úgy, hogy holnap nyoma sincs már,
Hóbortos gőgje bármily nagyra lát.
De minden század énekelni fogja
Petőfi édes, egyszerű dalát!...*

Petőfi és Vörösmarthy

Irta: Berczik Árpád,
a „Petőfi társaság“ tiszteletbeli tagja.

Budapestnek két terén a nemzet két nagy dalnokának egy-egy szobra áll.

A Gizella-téren Vörösmarthy Mihályé, a Dunaparton Petőfi Sándoré.

Amaz a „Szózat“, emez a „Talpra magyar“ költője.

A „Szózat“ a béke dala, a „Talpra magyar“ a harcz riadója.

Petőfi egymagában áll a Duna partján.

Vörösmarthy emlékéen a nagy költő körül egész csoportozat sereglik, az egész nemzet, annak minden osztálya, az úrtól a népig.

Mit jelent ez?

Azt, hogy amit harczban kivívtunk — őrizze, élvezze az egész nemzet!

Azt, hogy amit kiküzdöttünk a „Talpra magyar“-ral, csak úgy őrizhetjük meg, és fejleszthetjük tovább, ha az egész nemzet, annak minden osztálya, úr és paraszt, szent fogadásul fogja tartani, hogy:

Hazádnak rendületlenül
Légy híve óh magyar!

Petőfi Sándor és márczius 15-ike Budapesten 1848-ban

Irta: Dr. Hatala Péter,
a Petőfi-Társaság tiszteletbeli tagja.

I.

„*elkes eljár ősei sirhalmához s gyujt régi jenynél uj szövétnekét!* — mondotta a jeles magyar költő Garay János.

Ez a nagy idők nagy embereinek szent emlékezte, az emberek polgári szabadságának, egyenlőségének, szent testvériségének örök szelleme...

És felhangzott 1848. február havában, a szép *Itáliában*: «Ki az idegenekkel!»

Menekült is az idegen uraság...

Párisból szintén februárban kergették el a nem szeretett királyt, ugyszintén a *Németalföldön* is. Sok trón megrendült, kis és nagy fejedelmek királyi székei. A polgári szabadság szelleme eljutott *Ausztriába* is, *Prágába*, *Bécsbe*. Megrendült a *muszka birodalom* is!

Miklós czár 1848. márczius 26-án kiadott kiáltványában így kiáltott fel: «Sok évi hosszas és üdvös béke után Európa nyugati részét hirtelenében lázadások nyugtalanítják, melyek a törvényes hatalmat és a közrendet veszélyeztetik. A lázadás és anarchia Franciaországban keletkezvén a szomszédos Németországba kapott, és a pusztító zuhatag, a kormányok engedékenysége mellett gyarapodó zabolátlansággal özönlötte el a szomszédos birodalmakat, az osztrák császárságot és a porosz királyságot! A szemtelenség immár határt nem ismerő örületében *Jenyegeti Oroszországot*, melyet Isten reánk bizott! De nem fog megtörténni! Igazhívó elődeink megszentelt példája nyomán készen állunk, a mindenható Isten segítségével könnyörögve, ellenségeinkkel, bárhol mutatkozzanak is, szembe szállani! Fáradhatatlanul igyekezni fogunk szent Oroszországunkkal törhetlen frigyben az orosz név becsületét, határaink sérthetlenségét megvédeni! Meg vagyunk győződve, hogy minden orosz hű alattvalónk örömmel követendi czárjának hívó szózatát s régi jelszavunk: «A hitért, a czárért, a hazáért! «most is győzelemre fog vezetni! Akkor majd istenes hálaadással, mint most Istenbe vetett bizalommal felkiáltunk: «Velünk az Isten! Halljátok! Értsétek meg ti — Jazsý — pogányok! És hódoljatok meg, mert velünk az Isten!»

A kiáltvány alatt a czár sajátkezű aláírása: Miklós.

Valamint a héber nyelvben a «*Gójim*» szó nem jelent igazhívó izraelitát, hanem átlag nem zsidót, pogányt, úgy az ószláv «*Jazsý*» szó is ugyanily értelmű.

A nagyzási örület és szolgálékűség dicsőítésének ezen felkiáltása előtt azonban — már márczius eleién — tények bizonyították a czárnak cézári örületét...

Az osztrák *Helfert* írja: «Az első nyugtalanító hírekre, melyek Párisból érkeztek az orosz birodalom nyugati határai légmentesen elzárattak, külföldön tartózkodó oroszok hazahivattak, a kereskedők, kik egyébként mindenféle előnyben részesültek, nem kaptak útlevelet külföldre. A vámsorompóknál csak kellő távolból és orosz nyelven lehetett beszélni. Lengyelországot megrakták katonasággal, a várakat védelmi állapotba helyezték, a városit még külön erőddel látták el, a hidfőt újra megerősítették. Varsó katonai kormányzója, *Gortsakoff* herceg vasmarkában tartá a remegő várost, *Paskievits* herceg, a tartományi helytartó azzal fenyegetődött kiáltványában, hogy «a lázadás legelső tüneteire romhalmazzá löveti Varsót s a romok fölött csak a lázadók akasztófái fognak kimagaslani.» A lengyel lapokra szoros zárt tettek, csak nagysokára engedték meg, hogy a párisi eseményekről megírassák a következőket: «*Lajos Fülöp király egészségi tekintetből Brighonba fürdőre utazott, távollétében Párisban egy kis népcsődület történt, de azonnal elnyomatoit...*» (Geschichte Österreichs vom Ausgange des Wiener Oktober-Aufstandes 1848. II. k.)

Ilyen volt szent Oroszországban, melyet Isten a czárra bizott, a cézári örület uralkodása. Akárcsak *Wiedermeister* könyvét olvasnánk: *Der Caesarenwahnsin der Julisch-Claudischen Imperatoren-Familie. Geschildert an den Kaisern Tiberius, Caligula, Claudius und Nero (Hannover 1874).*

A czár a krimiai háború után, mivel az általa megmentett «Gesamtösterreich» nem segítette az európai nagyhatalmakkal szemben, elkeseredetten kiáltott fel: «*Két bolond fejedelem volt újabb időkben, az egyik Szobieszky lengyel király, aki 1683-ban Bécsét megmentette a törököktől, a másik bolond pedig én vagyok, aki 1849-ben Bécsét megmentettem a magyaroktól!*»

Igaz! A muszka had csatolta Magyarországot a Gesamtösterreich tartományai közé. Különben teljesült volna *Petőji* esküje:

*A magyarok Istenére esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!*

II.

Pozsonyban az országgyűlésen nevezetes nap volt márczius 3-ika. *Balogh* Kornél, Győrmege egyik követe azt kérdezte a kormánytól: «Miért támadta meg Bécsben a polgárság február utolsó napján nagy rohammal a bankot, követelvé a papírpénznek arany- és ezüstpénzre beváltását? Micsoda pénzügyi veszedelem fenyeget?»

Jól tudta *Balogh*, hogy a nagy földrengés Párisból keletnek indult, a Lajtánál van, s most Magyarországra kerül a sor...

Felállott *Kossuth* Lajos, alkotmányt, felelős minisztériumot követelve Magyarország és Ausztria részére, bemutatva egyuttal az V. Ferdinánd királyhoz intézendő «Felirat» tervezetét. Az alsótábla másnap, márczius 4-én elfogadta *Kossuth* javaslatát és *István* főherceg nádor azonnal Bécsbe sietett, előbb megkérvén a főrendi táblát, hogy visszatérése előtt ne tárgyalják a javaslatot. Bécsbe siettek a felsőtábla főemberei: *Majláth* György országbíró, gróf *Keglevich* István tárnok és gróf *Széchenyi* István is. Bécsben *Kossuth* Lajos gyújtó beszédét *Pulszky* Ferencz németre fordítá és dr. *Bach* Sándor közreműködésével terjesztette a polgárság között. Ez a *Bach* Sándor lett később a «Bach-korszak» megalapítója.

Idősb *Szögyény-Marich* László emlékiratai elmondják, hogyan fogadta *István* nádort a bécsi kormány fővezére, *Lajos* főherceg. Bécsben még február végén az ott székelő magyar főhivatalnok főurak gróf *Apponyi* kancellár indítványára elhatározták, hogy tanácsolni fogják a királynak a pozsonyi országgyűlés azonnali feloszlatását. Csak idősb *Szögyény-Marich* László ellenezte ezt az indítványt és a határozat végrehajtását. *István* főherceg nádor *Lajos* főhercegnek, az államtanács elnökének kijelentette, hogy mit kíván a magyar nemzet. Alkotmányt, felelős minisztériumot és hogy a nádor teljhatalmú királyi helytartóvá nevezessék ki. «*Lajos* főherceg — írja *Szögyény-Marich* — nem fojthatta el neheztelését. Noha ritkán szólt — ismeretes volt szótlanságáról — felindultan mondta: «Te leszel oka annak, ha Magyarországot elveszítjük!» Mire *Ferencz Károly* főherceg is oda nyilatkozott, hogy mint prezumtív trónörökös beleegyezését nem adhatja... *István* főherceg nádori állását kötötte a magyarok kívánságához.

Bécs polgárai a császári hatalom kezelőinek abszolutizmusától nem ijedtek meg. Márczius 13-ikán a polgárság alkotmányt, polgári szabadságot követelve, a tartománygyűlésbe tódult. A gyűlés beleegyezett. Nagy küldöttség indult a Burgba a császárhoz, kijelenteni, hogy mit kíván Bécs és Ausztria? A császári palotát katonaság őrizte.

«*Majd meggondoljuk!*» válaszolta az államtanács nevében *Lajos* főherceg.

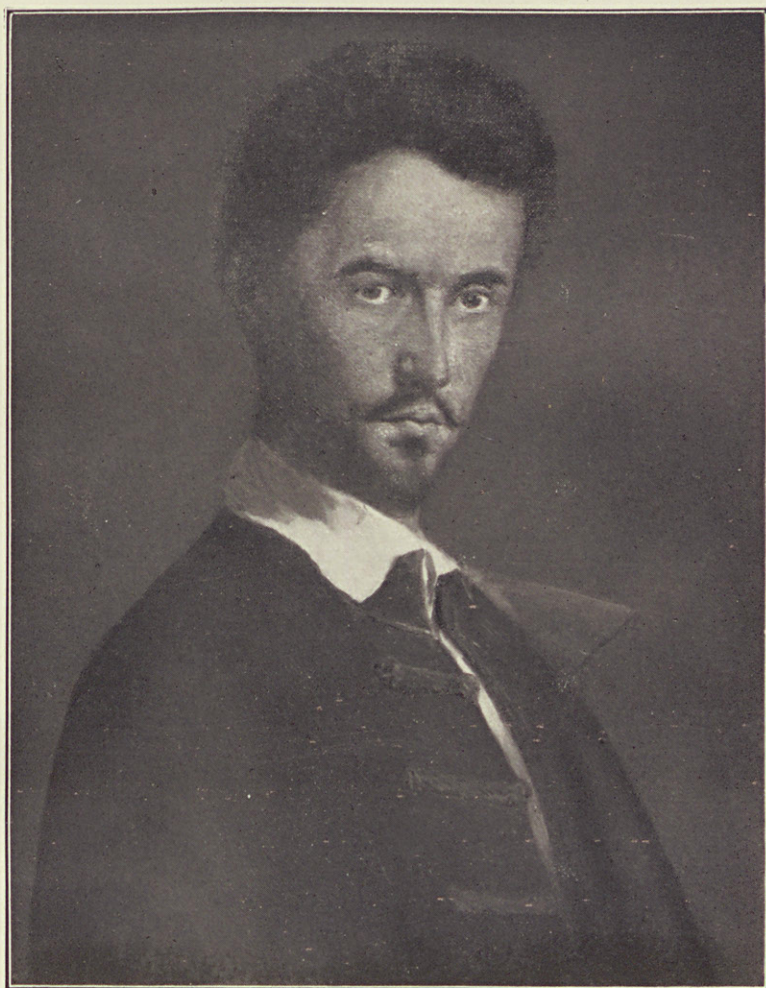
«*Rögtön meg kell adni!*» zugott a nagy tömegben megjelent polgárság.

Lajos főherceg sortűzet parancsolt. És az utca kövezetén elhullottak: *Die Märzgefallenen*.

Erre a császár «*Ferdinand der Gütige*» odakiáltott a főhercegre: «*Auf mein Volk lasse ich nicht schiessen!*» az alkotmányt rögtön megadta és *Meternich* herceget, az abszolutizmus főminiszterét elbocsájtotta. Így született meg Bécsben a polgári szabadság.

Most az alkotmányt követelő pozsonyi országgyűlést sem lehetett már feloszlatni...

Kossuth Lajos és az országgyűlés küldöttsége Pozsonyból márczius 15-én érkezett Bécsbe. A polgárság óriási lelkesedéssel fogadta. «*A Jägerzeilen* — írja gróf *Széchenyi* István — kiszálltak. Az egésznek rebellió kiné-

PETŐFI

A PETŐFI-HÁZ
TULAJDONA

BENCZUR GYULA
EREDETI OLAJFESTMÉNYE

zése van. Kossuthot többször virágokkal koszorúzzák az exaltált bécsi nők. Lengyelek és olaszok átkarolják. Én Kossuthné vizsem kocsin, aki egész testében remeg.» Kossuth az «Erzherzog Karl» vendéglőbe szállott. Nagy néptömeg kísérte oda. Hallani kívánták. Az erkélyről mondott lelkesítő beszédét. Az «Akademische Legion» — az egyetemi légió — diszórtséget állított a vendéglő elé. A későbbi gőzhajón érkezett meg Pozsonyból az országgyűlési ifjuság diszmagyar ruhában. Bécs polgársága fáklyákkal, egetverő lelkesedéssel fogadta és kísérte őket szállásaikra.

A király István főherczeg nádort és a magyar küldöttséget márczius 16-án fogadta. A nádort és küldöttséget éljen- és Hoch-kiáltásokkal nagy néptömeg kísérte a Burgba. A király mindent megígért és másnap — márczius 17-én — teljesíté igéretét, megadván a kívánt alkotmányt. A Burgból visszajövet *Kossuth* Lajost és herczeg *Eszterházy* Pált, akik az utcán ölelkeztek, a nép vállaira vette és úgy hordozta körül.

Ez volt a nemzetek testvéresülése a polgári szabadság hajnalán Bécsben.

III.

A polgári szabadság születésének híre Budapestre érkezett. Az Úri-utcza egyik házának homlokzatán márczius 15-én a nagy idők nagy eseményét képpel és e felirattal üdvözölte :

Magyar történet Muzsája!
Vésőd soká nyugodott!
Vedd e táblát
S vésd rá ezt a nagy napot!

A szent Ferencziek templomával szemben, a Kuria épületének sarkán egy nagy *irott falragaszon* olvastuk:

Mit kíván a magyar nemzet? Legyen béke, szabadság és egyetértés! 1. Kivánjuk a sajtószabadságot, a censura eltörlését. 2. Felelős minisztériumot Pesten. 3. Évenkinti országgyűlést Pesten. 4. Törvény előtti egyenlőséget, polgári és vallási tekintetben. 5. Nemzeti őrsereget. 6. Közös teherviselést. 7. Az úrbéri terhek megszüntetését, 8. Esküdtszéket, képviselőket egyenlőség alapján. 9. Nemzeti bankot. 10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra. Magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a [külföldieket vigyék el tőlünk. 11. A politikai státus-fogylok bocsájtassanak szabadon. 12. Kivánjuk az Uniót Erdélylyel. Egyenlőség! Szabadság! Testvériség!

Ez volt Pesten-Budán a márczius 15-diki kiáltvány.

Több vármegye már korábban ily utasításokat adott a pozsonyi országgyűlésen levő követeknek. *Perczel* Mór Komáromban márczius 14-én hirdette az ígét. Tiszteletére fáklyásmenetet rendeztek. Az üdvözlő szónok e felkiáltással végezte beszédét:

Ha mindezt megvalósítod óh *Perczel*!
Az örökkévalóságot túléled egy *percczel*!

Az Úri-utczában a Pillwax kávéházban, a márcziusi ifjuság gyülekező helyén, egybegyültek: *Petőfi*, *Jókai*, *Vasváry* Pál, *Vahott* Imre, *Irányi* Dániel, *Kléh* István, *Bulyovszky* Gyula, *Vajda* János, báró *Nyáry* Albert, hogy talpra állítsák Pestet-Budát. Nemzeti lobogó alatt az utcára mentek. Legelőször az Újvilág utczába tértek, hol az orvosi egyetemi hallgatók tantermei voltak. Az ifjuság kitódult az utcára. *Jókai* felolvasta a tizenkét pontot, *Petőfi* elszavalta a Talpra magyart! A nagyon felszaporodott tömeg a Szentferencziek-terére fordult a mérnöki osztály tanintézetéhez. Az ifjuság kiözönlött a tantermekből, meghallgatni *Petőfit* és *Jókait*. A nagy sereg most a központi egyetem terére vonult, azt egészen betöltte. *Vasváry* Pál vezetésével a jogi kar tantermeibe jött egy csoport, éppen az öreg *Tipula* tanár előadására.

— Jézus-Mária! Kitört a forradalom! kiáltott az öreg . . .

Az utcáról is felhangzott az „Éljen a szabadság!” riadalma. A zaj hozzánk is felhatott a legfelsőbb emeletre, a bölcsészeti kar tantermeibe. Tanárunk, az öreg *Wolfstein*, a tábla előtt éppen a mathezist fejtegette. Letette a krétát. „*Periculum est!*“ kiáltá és elhagyta a termet . . .

Mi kifódultunk az utcára néző folyosóra s az ablakon át néztünk a téren álló óriási tömegre. Közülünk és az első emeleti jogászok közül többen lesiettek a térre. Az ott csoportosult közönségből néhány fiatalember felemelt egy bozontos hajú, kis bajuszú fiatal embert, *Petőfi* Sándort. Csend lőn . . . Nagy lelkesedéssel szavalta el a Talpra magyart. Záróversei — az esküvő versek — ezerszeres visszhangot keltettek.

A magyarok Istenére esküszünk!
Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk . . .

Menjünk Budára! Irassuk alá kinyomatás végett! A cenzorhoz! — kiáltottak néhányan. Nem megyünk! Nincs többé cenzor! Éljen a sajtószabadság! — ordította az óriási tömeg.

Elindultak a közel Hatvani-utczába, a Landerer és Heckenast nyomdába, kinyomatni a Tizenkét pontot és a Talpra magyart. Mi lejöttünk a felsőemeleti páholyunkból és elindultunk a sereggel a nyomda felé. A Szentferencziek terét és a Hatvani-utczát óriási tömeg lepte el. Megeredett az eső . . . A nyomdából garmadával hányták a közönségnek a nyomtatványokat. Pesten-Budán már délután tele voltak az utcák a falra ragasztott új

nyomtatványokkal. Nemzeti színű csokor volt minden ember mellén, kalapján, nemzeti zászlók lengedeztek az ablakokból. A Muzeum-kertben, a nagy lépcsőn beszédek hangzottak, a beszédekre a nagy hallgatóság óriás éljennel viszhangzottak . . .

A városházán megalakult a *Rendfentartó Bizottság*, *Rottenbiller* polgármester vezérlete alatt . . .

Este felé a Kígyó- és Úri-utca sarkán állottam egy nagy tömegben, nézni a Városháza felől elénk jövő tömeget. Petőfi és Jókai vezetésével *Táncsics* Mihályt, a „statusfoglyot“ hozták kocsin. A lovakat az ifjúság kifogta és a kocsit a Haivani-utcán át a Nemzeti színházhoz vonta. A nagy tömeg magával sodort bennünket is. Egyszerre csak a színház fölszintjére kerültünk. Idehozták *Táncsicsot*, akit a színpadról — a közönség riadó éljenése közt — lelkes beszéddel üdvözöltek . . .

Ilyen volt márczius 15. napja Pesten-Budán.

A Petőfi-ház.

Irtó : Kiss József

a Petőfi Társaság tiszteletbeli tagja.

*Miről álmodni se ébren, se lázban
Nem mertél soha : gazda vagy e házban.
Tiéd e porta s — legendás csoda:
Nem sárkunyhó, de büszke palota.
Bölcsöd nem ígért ilyen szarkofágot,
Mely befejezze földi bolyongásod,
De sírod után, amely nincs sehol,
Méltóbb helyen te nem is lakhatol.
Iramló évek végtelen során
Begyöpösíti mohos hagyomány,
Megüli moh a barna falakat,
Hol téged kutat minden gondolat.
Beléd fogódzik minden sejtelen,
Mert nyomaidban itt vagy te jelen.*

*. . . És jönnek majd . . . Petőfi fogad . . .
Megindul a nagy zarándokolat.
Nálad hiába senki se kilincsel,
Jöhet bocskorban, jöhet lengő tincscsel,
Kérges kezekkel proletár jöhet,
Nem nézi itten senki a kezét.
Ó de leülni talán kissé kényes,
Széked rozoga . . . holmid oly szegényes.
Sarokba ott a vánkos tarka csücske.
Nagyanyák képét juttatja eszünkbe.
Az asztal sántít, hol te repültél,
Kacagtál, sírtál, daczoltál, hevültél
S álmodtál álmod, nagy gyerek, bangó!
Minőt csak kevés ritka halandó,
S készültél harczra, melynek a vége
Beledöng az örök végtelenségbe . . .*

**
Van házad, Petőfi, van telekszámod,
Révbe jutottál, fizetted a vámot,
A jó sors utólag sok mindent adott —
De eszméid ma is hajléktalanok.*

Petőfi álma

Irtó: Kolmár József
a Petőfi Társaság tiszteletbeli tagja.

Egy álom a jó édesanyáról,
Melyet őrangyalok szőnek-fonnak,
A legszebb gyöngy halhatlan Petőfink
Koszorúján, lesz tárgya dalomnak.

Nagy időnek fényes dicsőköreből
Tollra veszek egy szép sugárszálát,
A nyomorgó Petőfiről írván,
Dicsőítem a Petőfi-házat.

* * *

Egy takaros fehér házacska néz
Széles tükrébe a nagy Dunának,
Pozsony-külvárosban; magyar ifjak
Nevezik ezt cukros-mandulának.

Ez a kis ház, sörkorcsma akkoron,
Bár azóta hetven év lejára,
Még ma is áll s három ablakával
Kitekintget a széles Dunára.

Ez a kis ház ma csak olcsó fészek
De ha tudná mostani gazdája,
Amit róla alább elbeszéltek,
Száz ezresnek még szóba sem állna.

E kis házba járt akkor egy szegény
Fakó deák; s álmáról beszéle,
Ki eltűnt, bár nem volt garabonczás,
S egy tündöklő csillag lett belőle.

Ez a deák volt Petrovics Sándor
Akit a sors e néven üldözött;
De amint önmagát megtalálta:
Petőfi lett nagy csillagok között.

Diéta volt Pozsonyban s azon már
A honatyák nem mondtak Vivát-ot*)
Hanem Éljent, ha ritkaságképpen
Magyarország magyar királyt látott.

Az ő, magyar diétás Pozsonynak
Boldogabb volt akkor ifja-véne,
Egy csomóban itt volt, itt tündökölt
Magyarország színe, java, jénye.

Diétára tódult minden ifju,
Mint jurátus, azaz jogvégezett;
Közhit volt: a jurátusból ügyvéd
S ebből minden, meg nádor is lehet.

Ide hozott jó sorsom engem is,
Ki Somogynak pusztáján születtem,
Itt maradtam, s boldogan suhant el
Már kilenczvenhárom év felettem.

Petrovics Sándort már itt találtam,
Ide csalá a színpad ündére,
Büvös lepiével csábítva járó,
Szép Dáibáb, melyet el nem ére.

Együtt valánk Pápán nagy deákok
S múzsa szüzek csókjaira vágyva,
Nemes hévvel vetélkedve léptünk
Irodalmi „Képző-társaságba“.

Most is vele voltam egy kenyéren,
S a Neumannhoz, aki itt sört mére,
Ha pénzünk volt, a nyárnap hevében,
El-eljártunk jó fojtott sörére.

Étkezdeink volt az Apáczapályán,
Angermojer- vagy a „Rétes-csárda“,
Idejárt jó olcsó magyar kosztra
A diéta vidám ifjusága.

„Országgyűlési Tudósítások“
Czímű lapot írtunk társaságban,
Apró betűs, tömört soros ívét
Húsz garas, vagy egy forintért sájnba**)

Tegnap vigan valánk a diétán,
Mint karzati szabad szó, vélemény:
Kubinszkyt éltettük, Pecsovicsot***)
Zúgva, lábdobogva lepisszegvén.

Éljeneztük Beöthyt és Palóczyt,
Szentkirályit, s Klauzált a Gábot;
A latinul szóló horvátokra
Legélesb pisszegő Petőfi volt.

Tegnap vigan valánk; de ma reggel
Sándort mintha kicserélték volna:
Irtó, amit diktáltak, mogorván,
Ugy üt, mintha orra vére folyna.

Urak! dél van, kiált diktátorunk,
Tóth Anti-Bá (Bácsi) egy vig kedélyű, érczes hangú
Jurátus volt, kedves diktálónk, aki az interpunkciókat tréfásan
magyarította, óriási nevetésre és éljenzésre hangolt bennünket,
midőn a kettős pont helyett ezt mondta: Szuczurka, — és rajta
maradt e név.

*) Az 1843-ik országgyűlés már teljesen magyar jellegű volt; megszűnt a latin nyelv használata, csak a két makacs horvát követ obstruált latin beszédekkel, amelyekből csak az „Inclyti Status et Ordines“ megszólítás volt hallható, a többi elnyomta a háznak felháborodott béketűrése, falrengető zúgásával. Maga a király is ekkor szólott először a magyarokhoz magyarul.

***) Az akkori váltópénz, forint (Guiden-Schein)

****) A két utolsó pozsonyi országgyűlés idejében (1843-47, 1847-48) a Kubinszky (szabadelvi) és Pecsovics párt-nevek voltak divatban, ilyen nevű vezető pártférjak után.

*****) Tóth Anti-Bá (Bácsi) egy vig kedélyű, érczes hangú jurátus volt, kedves diktálónk, aki az interpunkciókat tréfásan magyarította, óriási nevetésre és éljenzésre hangolt bennünket, midőn a kettős pont helyett ezt mondta: Szuczurka, — és rajta maradt e név.

Letették a tollat, nyújtózkodott,
Ugrált, dalolt a tollrágó sereg,
Petőfi hozzám lép, sítgva mondja:
Ma Neumannál ebédelek veled.

De — semmi de, gyorsan szómba vágott,
Ma nem megyek a „Rétes-csárdába“,
Neumannékhoz hívlak vendégemül,
Majd meglátod, nem hívlak hiába.

Víg társakkal ma együtt nem enni,
Sajnáltam bár, de mindenek felett
Szegény Sándort, azért vele mentem,
Tudnom baját, mely tán komoly lehet.

Leültem egy kis asztalhoz vele,
Egy korsó sört Neumann előnkbe tett;
Kong a csárda, a kis asztalka mellett
Neumanné, a jó asszony kötöget.

A habos sört poharunkba öntvén,
Kocintok: Szervusz, éljen a haza!
Éljen, de még előbb legyen szabad!
Mondja Sándor és megeredt szava.

Rossz álmom volt, így kezdé, az éjjel,
Álmodám, hogy egy jó asszony, aki
Engem nagyon szeret, én értem
Búsul és sír, — szegény jó valaki!

És álmomban ennen gyerekszavam,
Cseng fülemben: gyí Fakó, gyí Gyopár!
Dalolnak a kenderlőrő lányok:
Cserebogár, sárga cserebogár.

És hallok egy régi ismert hangot:
A küszöbön sír a Pista gyerek;

Kis kezéből a goromba Bodris
Kikaparta a vajjas kenyeret.

És álmodom, vízióm van, mintha
Kis ház előtt a nagy Duna folyna;
Aztán nézd csak, aki ott kötöget,
A jó asszony az én anyám volna! . . .

De mintha restelné, amit mondott —
Oh én bolond, kiált, én vén gyerek!
Síránkozó vén asszonyként aki
Egy rossz álom miatti így pityereg!

Szokásaként felugrott hevesen,
S karonfogva vitt a Dunaparra,
Ő mosolygott, én szemébe néztem:
Egy összetört könny csillogott rajta.

És nézett a vízbe és kiáltott:
Oh nagy Duna, te folyók királya,
Halld meg, mit üzenek, s vidd magaddal
Jó kedvem az alföldi rónára.

S ha majd hullámözönöd elhalad
Kis-kunsági kis fehér ház alatt,
Mond meg jó Petrovics Máriának:
Jó dolga van a Sándor fiának!

Hallod, Jóska, így szólt, hogy bementünk:
Most fogadást teszek e kis tanyán,
Megmutatom Isten úgy segítjen,
Hogy fiadért koszorút nyersz, anyám!

És szólt a dal, szólt anyjához szépen:
„Kis lak áll a nagy Duna mentében“ —
Ez álommal fogamzott meg nála
Költészetünk e szép virágszála.

Petőfi

Irtta: Rákosi Jenő,
a Petőfi-Társaság tiszteletbeli tagja.

Gyerek voltam mikor rólad
Első versem irtam;
S hittem, bennem költőt látnak
A beirt papírban.

Agg vagyok most s irok újra,
Ujjaim remegnek:
S látom, ma is, rólad írva,
Gyermek vagyok, gyermek.

Budapest, 1913. február 26.

PETŐFINÉ SZENDREY JULIA

A PETŐFI-HÁZ
TULAJDONA

OLAJFESTMÉNY

Petőfi és a magyar vendéglősök

Irta: Rátkay László,
a Petőfi-Társaság tiszteletbeli tagja.

Gyönyörű gondolat volt, hogy a Magyar Vendéglősök Országos Szövetsége érczoszorút helyez Petőfi szüleinek sirjára.

E koszorúval a szövetség nemcsak a halhatatlan sirt, hanem önmagát is disziti.

Nemcsak hódolat ez a költőnek, hanem hála is.

Mert az a varázs, mely örök időkre ott ragyog a «jó öreg korcsmáros» alakján, fényt vet az ő korcsmáros utódaira is.

Amiként a mesében a hamupipókékből királynéok lesznek, úgy váltak az ütött-kopott csárdák-ból, faluvégi kurtakorcsmák-ból ma már tündérpaloták, ragyogó éttermek, világszép szállók, és úgy lettek a jó öreg korcsmárosokból világotjárt vendéglősök és szállótulajdonosok, akik nemcsak magyarul, de minden művelt nemzetek nyelvén köszöntik¹ a hozzájuk betérő vendéget.

De legyen még oly fényes, káprázatosan díszes is a szálló és étterem városainkban és hatalmas fővárosunkban, mindenikbe ha betérek Petőfinek verse csendül meg lelkemben.

Vajjon megcsendül-e az utódokéban is?

És itt értem el ahhoz a gondolathoz, melynek hangot adni igazi célja e soroknak.

Petőfi költészete oly örökszép, dalai a hazaszeretnek oly kristálytisza forrásai, hogy ismernie kellene azokat minden magyarnak.

És mégis milliók halnak meg, akik költészetében soha nem gyönyörködtek.

Pedig, hogy a falusi korcsmák is lehetnek az isteni szellem terjesztői, azt nem régiben tapasztaltam.

Vihar vert be egy utszéli csárdába. A csárda ivója tömve és benne mégis templomi csendesség.

Az okot nyomban megtudtam.

Petőfi verséből olvasott fel a csárdás kis fia.

Minő ígézet az arcokon, a szemekben, a szívekben! Ki mérheti meg e hatás belső értékeit?

És hogyan fokozódik e hatás, ha tíz, ha száz, ha ezer korcsmában ugyanez történik?

Mily mérhetetlen sokat tehetne ezen irányban a Magyar vendéglősök országos szövetsége!

Népszerűsíthetné azt a gondolatot, hogy minden korcsmában, vendéglőben meg legyenek Petőfi költeményei.

Veszítne-e előkelőségéből a fényes szálló, vagy étterem, ha falán ott volna diszül Petőfi képe?

Ha diszhelyen ott volna ékül Petőfi könyve, magyarban is, francia, olasz, angol, német stb. fordításban is?

Legszebb fővárosi szállónk neve mért nem Petőfi-szálló? Legjobb borunk, vagy pezsgónk mért nem ezt a nevet hordja?

Mily szép volna alapítványt gyűjteni e ragyogó név alatt, mely alapítvány kamataiból segély adatnék a külföldre tanulni járó vendéglős ifjaknak.

A Petőfi név egyuttal a szinmagyarságnak boglára is.

Vajjon van-e elég szókincsünk ezen ipar körében?

Szállóink, éttermeink sok idegen szavat használnak.

Mért ne lehetne felírás, számla, étlap stb. szinmagyar minden ízében?

De hiszem is, hogy meg lesz mindez.

Az elhelyezendő érczoszorú mindezekre egyuttal zálog is, fogadalom is, ígéret is.

Mi kővárvidékiek kegyelettel őrizzük az emlékét annak, hogy Petőfi nálunk volt legboldogabb. Teleki Sándor bátyám koltói kastélyában töltötte mézesheteit.
Budapest, 1913. február 28.

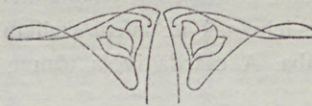
Iđósb gróf Teleki Géza
a Petőfi-Társaság tiszteletbeli tagja.

Nem bolond beszéd, hogy nincs olyan rossz, amiben valami jó ne lenne. Azok a seccionista, futurista és egyéb saját külön borotvaélen tánczó versíró urak, akiknek sipján csakugyan mellékes az értelem — még magasabbra emelték ebben az országban a Petőfi-kultuszt, mint amilyenre saját értéke már amúgy is fölemelte, mert a magyar közönség józan érzéke és még parasztjaiban is erősen fejlett természetes értelme hamar fölismerte a mérhetetlen távolságot, mely a legnagyobb magyar poétát ezektől a szegény sipolgotóktól elválasztja. Erre jók. Minél többen kompromittálják a poézist, — annál magasabbra emelkedik és annál csillogóbbá válik a Petőfi-kultusz, amely elég gazdag arra, hogy még ezeket a szegény sipolgotókat is elárassza a maga felséges melegével.

Budapest, 1913. február 22.

Abonyi Árpád
a Petőfi-Társaság tagja.

Petőfiben én nemcsak az immár világraszóló magyar költőt látom, hanem ami a lelkemet még jobban megtölti iránta bensőséges szeretettel, — egyszersmind a magyar Természetnek legnagyobb rajongóját is. Amióta magyar nemzet és irodalmi magyar nyelv van: soha senki sem tudott úgy imádkozni a magyar Természethez, mint Ő. A mindenség arculata lassankint egészen megváltozhatik, de Petőfi lelkének a látásai a magyar földről mindenkorra örök gyönyörűségű emlékei maradnak annak, hogy milyen volt a magyar föld, a magyar ég, a magyar pusztá, a magyar mindenség akkor, amikor ő énekelt róluk.

Budapest, 1913. február 2.

Bársony István,
a Petőfi-Társaság tagja.

*Költő dicsősége csillagokra tör, fenn
Fénye beragyogja a nagy eget ;
Mit mi ma ünneplünk, elfér egy gödörben,
De mindennél szentebb, szebb: a szeretet !
Temeslipa, 1913 február 12.*

Bulla János
a Petőfi-Társaság tagja.

Petőfi

Írta: Czobor Minka,
a „Petőfi-Társaság” tagja.

Regényes kor regényes hős alakja!
Gyengült fajunk irigyen néz feléd,
Hogy néhány tüzet-szóró gondolatba'
A boldog élet titkát megleled.

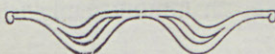
„Ágyban, párnák közt” nem hajlott felédbe
Sivár halál — ijesztő arculat,
Ott mentél vidáman önként elébe
Hol a borostyán s a babér fakad.

Kypris rózsái közt múlt élted napja,
Sohsem tudád, hogy tövist is terem,

Hogy változóbb, mint tenger tünde habja
A forró sziv, az édes szerelem.

Dicsőséges halál, szép boldog élet!
Melyet sohasem lepett be föld pora,
Mert szürkülettől fényes pajzsként védett
A lelkesülés bibor mámora.

Édes dalt zengett nekünk lantod húrja,
De meg nem érték boldog végzeted,
Áruld el titkod — jer — taníts meg újra:
Halálig lelkesül: nemzeted.

Petőfiről

Mindenki mást keres benne, de mindenki megtalálja benne azt, amit keres. Ez Petőfi nagyságának igazi értékmérője. Egy szerencsés világnézetnek volt legszerencsésebb tolmácsa, egy olyan világnézeté, amely a haladás legszélsőbb kívánságait egyesíteni tudta a nemzeti érzés fanatikus rajongásával. Előtte és utána a két nagy irány különváltan, gyakran egymás ellen haladt külön célok felé. Ám Petőfi kora harmónikus egészben látta összeolvadni őket és ennek a harmóniának derűje ott ragyog mindazok munkáin, akik Petőfivel együtt működtek, de senkinek írásain sem ragyog olyan melegen, olyan tisztán és olyan szeplőtelenül, mint Petőfi versein. És ez a ragyogás nem gyöngül; ellenkezőleg, minél messzebbre távolodunk a legendás kortól, minél gyűlölködőbbben támadnak egymás ellen a szélsőségek apostolai, annál erősebb lesz és annál sóvárgóbban keressük.

Budapest, 1913. február.

Farkas Pál
a Petőfi-Társaság tagja.

A jó öreg korcsmáros

Írta: Feleki Sándor
a Petőfi-Társaság tagja.

Hogyha bolygok falun, pusztán, idegenbe
S elmarad a város,
Vendéglőkapukban fogad integetve
Az öreg korcsmáros

S élete párjával amint sűrög-forog,
A bort mérdegélve
Jó öreg korcsmáros, mindig rád gondolok,
Te szállsz én élembe.

Te jutsz az eszembe, akit a nagy költő
Foglalt zengő dalba,
Ki örökké élsz — bár múlt sok emberöltő —
Fénybe', diadalba'.

S elgondolom: Hátha éppen az a sorsa
Ennek is, mint néked,
Hogy öreg korára csalódva, kifosztva
Hagyta itt az élet.

Hátha ennek is a fia idegenbe
Bolyong, éhen fázva
S mégis vigaszul csak jó hírt ízen egyre
A kis fehér házba.

Nem tudom miért is, de mindig úgy érzem,
Hogy az öreg párra
Petőfi dalából ráhull észrevétlen
Egy-egy fény sugarára.

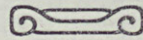

francia közmondás, hogy a «szélsőségek találkoznak», alig érvényesül magyar költőnél oly nagy mértékben, mint Petőfinél. Petőfi a legtipikusabb magyar költő, mégis a legerterjedtebb a világirodalomban. Petőfi a hazafias érzésben szinte a chauvinismusig magyar, kulturai felfogásában korlátlanul egyetemes. Noha indulataiban néha szinte féktelen, mégis, miként Jókai mondta felőle: egy női hajszállal leköthető volt.

Élesen kidomborítja a szélsőségek találkozását gyakran használt jelszava: Szabadság, szerelem! e kettő kell nekem... midőn így folytatja: Szerelemért fölládozom az életet, szabadságért fölládozom szerelmemet.

Budapest, 1913. február 10.

Dr. Ferenczy József,
a Petőfi-Társaság tagja.

Sir, tetem nélkül

Irta: Harsányi Kálmán

a Petőfi-Társaság tagja.

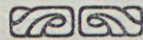

Sokszor álmodoztam már egy nagy halottunk emlékjeléről a kerepesi temető valamelyik fő-fő keresztútján.

Egy nagy halottéról, akinek csontjait sem osztráktól, sem oroszról nem kérhetjük többé számon, de akinek mégis csak tartoznánk evvel a kegyeletes emlékekkel, nagy halottainknak ama faragott emlékjeles, mauzoleumos muzeumában. Miért maradjon el a nagy halottak muzeumából egyedül ő, a legnagyobb? Pusztán azért, mert egyetlen szilánkot sem juttathatnánk tetemeiből a néki szentelt hantok alá? A «temető» szóhoz betűszerint való ragaszkodásunk gátlana meg a segesvári kifürkészhetetlen csontok kegyeletes megjelölésében? — Ne vessük a kőre, hogy «itt nyugszik.» Vagy vessük rá, de értsük alatta, hogy itt, igen, itt ebben a földben, ennek a hazának a földjében, de nem tudjuk merre, hol. És mivel nem tudjuk megjelölni azt a talpalatnyi földet, ahol az ő valóságos tetemei porlanak, megjelöltük itt, az ország szívében, nagy halottaink gyűjtő muzeumában, a mi szerény, szomorú, keresztutas Pantheonunkban.

Dante hamvai sincsenek Firenzében, nem is voltak soha — és fölségesen szép márvány-emlékmű hirdeti mégis a Santa Croce gyönyörű templomában, hogy a Ravennában porló csontokat Firenzében is lehet dicsőíteni, s a nagy olasznak Itália bármely városa állíthat siremléket a legszebb temetkező helyén.

A magyar kegyelet azt mondja, hogy csak Ravenna tartozott volna vele, mert hiszen ott nyugszik valóságosan. És Petőfinek is csak a segesvári csatatér kőrői tartoznak vele, vagy senki, ha még ők sem tudják, hová lettek, merre vetődtek azok a dicső tetemek.

Petőfi és Arany

— Részlet egy tanulmányból. —

Petőfinek, ennek a valóságos félisten-embernek, az egyénisége messze elütő volt minden más egyéniségtől. Petőfi maga Petőfi volt és senki más. Az ő egyéniségének hű mását senkiben sem lehet megtalálni, legfőleg az ő kora magyar embereinek összességéből lehetett volna valami hasonló alakot konstruálni. S tán még ez alakból is hiányoznék a Petőfi lelkének az a kiválóan jellemző nagy érzékenysége, mely — mint a földrengéseket jelző seizmográf — a legtávolabbi és legcsekélyebb hatásokra is nyugalmából azonnal kilendült. Mert ő »Olaszország« című versében épp úgy dalra hevült az 1848. februárjában kitört nápolyi és szicíliai forradalom messziről jövő hírére, mint ahogy szintén dalba kapott látására annak a különben csekély fontosságú »tyúk anyó«-nak, mely édes anyja kedvenc jószágja volt. Ennyire magában álló, külön egyéniséget alig találni még egyet az irodalmakban. Érintkezésében igen sokszor érdesnek mutatkozott; Vajda János szerint »rúgott, mint a puská, mely erősen van töltve«. Könnyen lobbant, mint a puskapor, érzékeny volt, mint a hőmérő higany oszlopa és indulatos, mint a Tisza áradáskor. Elhatározása gyorsan fogant s természete büszke, merész, igaz, őszinte, felettébb dacos és követelő volt, de másfelől hamar ellágyuló s teli halálos áldozatkészséggel.

Ha másik nagy magyar költőtársával, Arany Jánossal hasonlítjuk össze: roppant elhajlásokat találunk a két alak jellege között.

PETŐFI ZOLTÁN

A PETŐFI-HÁZ
TULAJDONA

OLAJFESTMÉNY

Arany józan, csendes, igénytelen, békeszerető, kissé nehézkes, majdnem esetlen természet, s mint az Alföld egészséges népe: az éles és aprólékos megfigyelés méla munkájával végzett szemlélődésnek kedvelője és mestere. Bölcs életfelfogása legtöbbszörre egyensúlyban tartja örömet és bánatát, hajlandóságát és neheztelését. Lelke nehezen melegedik fel, de ha egyszer felmelegedett: mint az alföldi tanyák búbos kemenczéje, egyenletes melegét sokáig megtartja. Merő ellentét Petőfivel!

Melyik tehát az igazibb magyar? Külömböző és mégis egyformán magyar mind a kettő. Egymásnak nemcsak ellentétei, hanem szoros kiegészítői is, mint két gépkerék pontosan egymásba vágó fogazata. Arany a békés idők szántó-vető magyarjának a képviselője, Petőfi ellenben a lázas, a vágyak, törekvések izgalmaiban hánykódó magyaré. Arany inkább az örök, normális magyarnak, Petőfi a felzajdult kedélyű, forrongó magyarnak a képe. S egyik olyan hű kép, mint a másik. Mert ha valamely művész tükörsimára csendesült kedvében festi a tengert, míg a másik zajongó, haragos, hullámzó fenségében mutatja elénk: ki fogja mondani, hogy mind a két kép nem maga a tenger?

Budapest, 1913. február hó.

Jakab Ödön
a Petőfi Társaság tagja.

Petőfi a *nemzeti* érzés és a *hazaszeretet* nagy költője volt.

Álmélkodom, amikor őt olyanok is magasztalják, akik a nemzet és a haza iránt táplált ragaszkodás ellen küzdenek és meg vannak arról győződve, — vagy csak úgy mondják, — hogy a haza és nemzet fogalmát már spiritusza tehetjük és kiállíthatjuk a muzeumban.

Azt hiszem, az ilyen emberek óriási meghasonlást viselnek a lelkükben.

Sokszor méregettem, ugyan milyen *más* érzelem lehetne az, ami a nemzethez és hazához való ragaszkodás nagy érzelmeit méltóan pótolni bírná, de ilyent sohasem voltam képes találni. Pedig az bizonyos, hogy az, aki az emberek lelkében e nagy, alkotó érzelmvilágot támadja meg és nem tud nekik legalább is olyant adni: az az emberiség boldogságát és az egész műveltségét is megtámadta.

Mi lenne ma Petőliből, ha nagy hitét és lángoló lelkesedését nem ebből a két szent forrásból, hanem mindenféle gyűlölködő deológiákból és zavaros fölindulásokból kellene merítenie?

A görög mythologia úgy tartotta, hogy igazi nagy jellem csak az lehet, aki *Hippokréne* és *Kasztalia* szent forrásaiból ivott. És úgy nézem, a hellén világszemléletnek még ma is igazsága van.

Budapest, 1913. február 10.

Kenedi Géza.
a Petőfi Társaság tagja.

Családi sir.

Sóhajtozott Petőfi egyedül:

Lelkem szülőim, édes jó testvérem,
Ha én azt a kort újólág megérem,
Hol mind a négyünk egy asztalhoz ül! . . .

Nem várt reájuk e családi asztal,
Nekik a sors nem terítette meg,
Kárpótlásul ez asztal helyett
Családi sirjuk lett, mi nem vigasztal.

Együtt pihen az egymásért sóvárgó:

A legszeretőbb, legféltőbb anya,
Az öcs, a puszták délczeg lovasa,
A jó kocsmáros, a vén zászlótartó.

Felöttük ring a seLYmes, puha pázsit,
Övék az érczkoszorú, kőszobor,
De mindenik, ki itt zarándokol
Csak őt keresi, ki innen hiányzik.

Koroda Pál,
a Petőfi Társaság tagja.

A Petőfi-házban

Irta: Lampérth Géza
a Petőfi Társaság tagja.

*E házban minden a Tied,
Hogy itt ámulva lássák
Csudás meteor-életed
Tündökletes futását.*

*De egyszer, ha — szellemton —
Belengsz majd ide titkon:
Nem érzed magad, oh tudom,
Egészen még sem itthon.*

*És szárnyas lelked elröpül
A messze Kis-Kunságba*

*E cifra paloták közül
Egy rozzant parasztházba.*

*. . . Kik jártok e palotát
Csudáló hódolatban:
— Kövessétek szellem-nyomát
Ti is majd gondolatban.*

*S ha útját így megméritek,
Ide hogy honnan szállt át:
Igazán akkor érzitek,
Hogy Isten adta szárnyát!*

Petőfi

Irta: Lőrinczy György
a Petőfi Társaság tagja.

*Csak hallgatom, mi mindent rád nem fognak!
Elneveznek csillagnak, meteornak,
Jelzőket, mind borbélypomádét, kenve
Istenkoszorus, szikrázó fejedre.
Csillag . . . Meteor . . . Milyen rágalom!
Te — Petőfi vagy, drága dalnokom!*

Petőfi szüleinek első exhumálása

Neugebauer László
a Petőfi-Társaság tagja.

Messze, künn a fővárostól, még messzebb, ennek forgalmas pontjaitól, ahol nyüzsögve jár-kelel a sokaság, volt egy domboldal, amelyet fű-paraj és gaz borított. Ez a régi józsefvárosi temető volt.

Emberi léptek már régóta nem taposták, még az ég madarai is messze körben elkerülték ezt a kietlenséget, a rég elfeledett halottaknak ezt a valóban csendes nyugvóhelyét.

Még halottak estéjén sem gyújtott itt pislogó mécseket az emlékezés; kegyeletlőtől reszkető hű kezek nem hozták el ide örökzöld koszorúikat; itt nem hangzott el zokogás, még egy röpke sóhajtás sem a néma éjszaka sirhalmai fölött.

A siremlékek közül, amelyeket a hantok fölé egykor emeltek, alig állt már egy-kettő, ezek is düledéztek, összeesni készültek. A többinek omladékai beborították a földet: meghaltak a halottaknak állított szép faragású kövek maguk is.

Az eltemetettek helye, ahol a földből előtörő dudva és fű lassankint befödte a porló köveket, inkább egy letarolt erdőhöz, mint temetőhöz hasonlított.

Oldalt, pár lépésre, tövestül kitépett parajok és széthullott siremlék-kövek közt, a temetőnek azon az oldalán, amelyet homályos, csendes akáczerdő övez, az odatévedt látogató figyelmét önkéntelenül is megragadta egy alacsony, halványvörös márványtömb.

Közelebb léptünk hozzá: két faragott, egymásba kulcsolt kéz alatt ezt a felírást olvastuk:

A legszeretettebb apa

és

A legszeretettebb anya.

Semmi név. Semmi idő. Semmi. Csupán ezek az egyszerű és mégis oly ékességes szavak!

A márvány alatt, közös sirban nyugodott az a házaspár, amely Magyarország legnagyobb költőjének életet adott. Petőfi Sándor szülőinek sirhantja előtt állottunk. Oh, hogyne közeleedtünk volna meghatottsággal e sirhanthoz, tudva, hogy ott nyugszanak legdrágábbjai annak, aki nekünk mindnyájunknak olyan véghetetlenül drága volt! Hisz ezt a sirhantot legkedvesebb költőnknek forró könnyei, fájó szive sóhajtásai szentelték meg! ...

Petőfi nemes lelkében három szeretet folyt össze harmonikusan: a hazaszeretet, a hitves szeretete és a gyermeki szeretet. Megfelelt ez a hármasszeretet Petőfinek, a hősnek, a költőnek és az embernek.

Petőfi volt az első magyar költő, aki a gyermeki szeretetnek szívből jövő hangokat adott, hangokat, aminőket nem hallottak azelőtt.

A tisztelet és gyengédség érzéseivel csüggött szülein; minden emlékezése rájuk egy könnyé vált szemében és szívében költeménynyé.

A nemzeti felbuzdulás dicsőséges esztendeje volt. Petőfi éppen akkor harsogta széjjel a haza minden zúgába népeket mámorító szózatát:

Talpra magyar, hí a haza,

Itt az idő, most, vagy soha!

És ebben az esztendőben húnyta le örökre fáradt szemeit az öreg Petrovics.

Nemsokára aztán követte férjét a sirjába a csatatéren küzdő fiaieért aggódó, mélyen sújtott anya. Szive bálványának, az ő Sándorának nevével fehéredő ajkain lehelt ki lelkét.

A költő, aki hirtelen támadt nyugtalanságtól zaklatva, a csaták zajából hazasiertett, a bálványozásig szeretett édesanyjának már csak kihült tetemét találta.

Elvitette őt ki, a józsefvárosi temetőbe és eltemette »a jó öreg korcsmáros« mellé.

Három nappal később — egy nappal Budavár bevétele után, amelyben Petőfi testvéröccse, István hősi módon vett részt, István is hazaérkezett, hogy ő is meg tudja a lesújtó gyászhirot.

És ekkor kimentek mindhárman: Petőfi, a felesége Júlia és Petőfi István a frissen hantolt sirhoz, hogy megöntözzék azt forró záporkönyveikkel ...

— Mit tegyünk felírásul a sirkőre? — kérdezte István a bátyját.

Sándor sokáig, nagyon sokáig elgondolkozott. A nagy költő nem talált szüleinek sirkővére szavakat ...

Hosszú szünet után végre megszólalt:

— Vésessük rá ezt: »A legszeretettebb apa és a legszeretettebb anya.« — Elegendő, tette hozzá tompa hangon, ha mi magunk tudjuk, hogy ki nyugszik itt alant.

Ez volt Petőfi utolsó látogatása szülei sirjánál.

Nemsokára ő maga is bevégezte az üstökös csillagához hasonló pályafutását. A költő élete a hősi halálban jutott el céljához.

A Petőfi-Társaság, amely legszentebb kötelességének ismerte fel, hogy a Petőfi-kultusz-

nak Magyarországon hatalmasan fellobbanó lángjait folyton élessze, gondoskodott arról is, hogy Petőfi szüleinek földi maradványai a már rég bezárt józsefvárosi temetőből az új kerepesi-uti temetőbe kerüljenek.

1882. április 4-én, reggeli hét órakor emelték ki a két koporsót egy kiküldött bizottság jelenlétében, amelynek tagjai voltak: Komócsy József, a Petőfi-Társaság alelnöke, továbbá e sorok írója és dr. Schermann Adolf tiszti főorvos. A teljesen épségben lévő csontvázakat (csudálatos módon még az anyának selyem fejkötője is meglehetősen jó állapotban volt), egy érczkoporsóba helyezték, aztán átvitték ezt a kerepesi-uti temetőbe, ahol — pont nyolczat ütött az óra — néhány Miatyánk elrebegése után az új sirba földelték el.

A huszéves Petőfi.

Írta: Pakols József
a Petőfi Társaság titkára.

1843. májusában egy kopott külsejű, sárgás arcú, lázas tekintetű, szenvedő ifjú ödöngött a pozsonyi vár alatt a Duna-parton. Május volt, lombos, illatos, csodaszép május, a Duna fölött bolondos szelek kergetőztek és tulnan a ligetből nyers rügyek, fakadó virágok illata röppent át az innenső partra. Az ifjú pedig húsz éves volt.

Húsz év. E korban minden ember költő. Föllengős, nagyszívű, szárnyaló elméjű. Húsz év. Csupa vágy, álom, akarás. És itt a pozsonyi vár alatt sétáló, husz éves ifjú Petőfi volt.

Valami különös borzongás fut át rajtam, amikor e novellisztikus beállításban látom Petőfit. E beállításban, amely nem is új és Berecz Károlytól a mai életirókig mindenki újra és újra a képzelet elé festette. Az ilyen különös megborzongató idegállapot akkor lepi meg az embert, amikor a pillanat váratlanul nagyszerű új szépségek, megsejtett misteriumok kékködű mélysége elé állítja.

Húsz év és Petőfi. Milyen lehetett Petőfi e korban? Minő nagy lelki viharok zengése verhetett viszhangot benne? Minő halk, mély és szent futamai a lány szerelmi hangulatoknak csilingelhettek a szívében? Minő vakmerő gondolatok döngethették agyvelejének fenséges boltozatát? Mi szánhatott a húsz esztendő Petőfi elméjében, szívében?

Felséges és mámoros kérdések. A feleletet meg sem tudjuk adni; csak megértésünk alázatos szárnyverésével próbáljuk nyomon kísérni e kérdések magasba ívelő röppenését. Ugyan hol az a szó, amely csak halványan is sejtetni tudná e lelki élet hajnalos színeit. Ilyen esetekre mondja Flaubert a Madame Bovary-ban: »Az emberi szó csak egy repedt üst, amelyen legfőleg medvetáncoltatásra alkalmas dallamokat verhetünk ki akkor, mikor szeretnők elérzékenyíteni a csillagokat.«

De mindent kifejez egy röpke szám: húsz év... Húsz év és az ifjúság lilafürtös koszorúja Petőfi homlokát övezte. Húsz év és tavasz volt akkor és május volt és ismételt ismétlem, Petőfi volt az, aki akkor a pozsonyi Dunaparton sétált.

Nem tudok elszakadni ettől a képtől, amelyet hetven év távlatában látok. Kéklő körvonalakba mosódik el körülötte minden prózaiasság és mosolyogni, kacagni tudnék azon az igyekezeten, amely e húsz esztendő csillagszemű ifjút a körülötte nyüzsgő kis emberek milieujébe állítja be. Szürke kis világ, apró emberek, milyen fontoskodva lépnek ki a város perspektívájából. Fellépnek a világkultúra, az emberi történelem színpadára. És kinek köszönhetik e kiváltságukat? Annak a szegény, kopott, csizmás ifjúnak, aki ott ödöngött közöttük, akit meglökdöstek, megmosolyogtak, vagy észre sem vettek. De elég volt ez ifjú nyomorának egy parányi eléjük vetődött, utjukat keresztező árnyéka, hogy örök fény hintse be attól névtelenségüket.

A nagy géniuszok földi létének sodrába került apró, kis emberek a maguk szürke silhouettjével így olvadnak bele a halhatatlanságba.

Volt Herczeg Ferencznek ezekre a reflex-nagyságokra egyszer egy finom, elmés megjegyzése. Valamelyik nagy történelmi név viselője dicsekedett előtte azzal, hogy egyik őse kétszáz forintot adott valamelyik nagy magyar költőnek, mire Herczeg mosolyogva jegyezte meg:

— Vajjon hány ezer forintért nem adnád el most méltóságos uram, ősdnek ezt a kétszáz forintját?

A pozsonyi húsz éves kopott ifjú is így oszt halhatatlanságot maga körül mindenkinek, még annak a ligeti őrnök is, aki éjnek éjszakáján a Duna egyik partjáról átúzi a másik partra, mert a liget nem csavargóknak szánt éjjeli szállás. A pozsonyi ligeti őr úgy viselkedett hát, mint a régi rómaiak, akik a gazdag költőt kiűzték a

PETŐFI KISKÖRÖSI SZÜLŐHÁZA

A PETŐFI-HÁZ
TULAJDONA

PÖRGE GERGELY
EREDETI RAJZA

Pieridák berkeiből. A pozsonyi liget ugyan nem a Pieridák berke, s a költő szegény volt, de az őr ime már olyan örök halhatatlanságú, mint egy klasszikus római.

A kulturháztória írja érdekes képet tud festeni a hetven év előtti Pozsonyról. Nagy, jelentős események színhelyének írja, a nemzet ifjúsága idejött »diétát látni«. Jogi és államtudományi, társasági és közművelődési ismeretek gyakorlati főiskolája volt. De akármily jelentőséget nyerne is a história mérlegén az 1843-ik év, lebillenti azt hat rövid hét, azaz idő, amelyet Petőfi ott töltött. És e ponton mégis eljutottunk az adatokhoz, amelyek Petőfi pozsonyi tartózkodását a prózai hétköznapiágok közé iktatják. Ezek az adatok megrajzolják a költő külső képét is.

Egy »sovány, sárgás arcú, kopott ruhás, szenvedő alak«, amint Berecz Károly mondja. Bizonyosan rossz volt a csizmája és színevesztett, gyűrött a kalapja. A ruháját is aligha szabták gondosan a testére s az ingét sem szőtték simogató, lágy gyolcsból. Egy ágról szakadt szegény gyermek volt, csontos az arca és nem is szép, sőt az éhség valami kellemetlen, nyugtalan, sóvár szenvedést is festhetett rá. Ez volt, ez lehetett Petőfi, Pozsony Petőfije.

Az életrajzírók pontosan, gondosan, lépésről-lépésre megállapították, hogy mennyi időt töltött Petőfi e városban, hol lakott, mit csinált ott? Fölmerültek ez adatok körül bizonytalanságok, de elmúltak, előbb Ferenczi Zollán, később más lelkesen kutató rajongók, köztük jds Vutkovich Sándor tisztáztak mindent. 1843. május 12-től június 27-éig tengődött Petőfi Pozsonyban. Hat hétig. Lakott az ugynevezett diákkaszárnyában, Willinszky szabómesternél. De nem miudvéig ott. Volt hajléktalan is és bizonyos, hogy egynemely éjszakát alvás nélkül virrasztott végig, mert nem talált helyet, hová lepihenjen. És mit csinált? Husz rézgarasért a diétán szónokló honatyák beszédeit másolta a Záborszky féle »Országgyűlési Tudósítások«-ba. És mit csinált? Éhezett.

Ezeket pontosan lehet tudni Petőfi pozsonyi napjairól. Sőt a száraz adatokon kívül még többet is; közeli kortársai szemléletben is, egyéni perspektívában is láthatjuk, mert él Pozsonyban egy kilencvennégy éves öreg úr, egy pergamentarcú, fehér hajú és szakállú, friss kicsi aggastyán, Kolmár József, Petőfi pápai diákpajtása, a pozsonyi napok alatt lakótársa, aki együtt körmölt és másolt vele husz rézgarasokért és akit Petőfi őszinte, meleg barátsággal szeretett. Ez az aggastyán az utolsó kortárs, aki Petőfi barátjának nevezhette magát.

Petőfi e barátja költeményt is írt, amelyben megkapó közvetlenséggel idézi emlékezetbe Petőfi pozsonyi napjait. A költeménynek ez a része így hangzik:

Mint egykoron szegény, fakó deákok
Járjuk be e jól ismert sétatért;
Közel van im, térjünk be, itt a bolt,
Ahol mákos patkót adott nekünk
Az ifjú Scheuermann; ő rég halott.
Vegyük szemügyre a régi helyeket:
Kávéra itt Hollinger, Friedmann ott
Ebédre, jó torma kolbászra vár,
Plutzer* Neumann, ha pénzünk kitudja,
Nézzünk fel a zsidónegyedbe, hol
Kontrássynál szabad sajtó valánk,
Kapván ezért napszámba husz garast.

Ime a kicsi kortársak mint vonulnak a világkujtura szinpadára egy mákospatkó, kávé, tormáskolbász királyi ára fejében. Így fizet a szegény kopott diák. Még a szenvedésekért, nélkülözésekért is fejedelmien. Pedig e szenvedések nagyok lehettek.

Milyen nagyok? Tudjuk, hogy éhezett. Hajléka sokszor nem volt. Aztán nagy lelki csalódások is győrtörték. Hiszen azért jött Pozsonyba, hogy színésznek álljon be Feketé Gábor ligetfalusi társulatába. De az igazgató visszautasította. Egy egész nagy, végtelen távlatú, színes világ omlott össze a husz esztendő ifju lázas elképzeléseiben. A színészet volt életének délibábja. Ezt kergette, hajszolta. Makacsul tört utána. És vége volt. A délibáb ismét elröppent. A szenvedélyes, érzékenylelkű husz éves titán előtt elsötétült a világ. »Koldus vagyok« írja Pestre Bajza Józsefnek. Ő koldus! ? A királyok királya! Ráfeküdt a test nyomorúsága is. A szeme, melle fáj és ekkor fölajgatott benne az elkeseredett, haragos tiltakozás, egy parancsoló gesztussal véget akart vetni a földi vergődésnek: öngyilkosságra gondolt.

Mint a végzet csúfolódó káromlása, vigyorog felénk a gondolat: a halhatatlanság meg akar halni. Micsoda háborgások, viharok, vereségek dulhattak a husz éves ifju lelkében. Titáni küzdelem, thermopilei harc, ahol az emberi nyomorúság vad hegyszorosában foglalul esett a legszabadabb lélek.

Inter arma silent musae! Az életrajzírók csodálkoznak, hogy Petőfi a pozsonyi hat hét alatt csak két költeményt írt. Pedig lehetett ez másként? Két verset írt. Ezek közül is az egyik elvágyódás haza, az elhagyott szülőföldre, ahol »Kis lak áll a nagy Duna mentében«.

* Plutzer-sőr.

Hogy mindezek mellett még tisztábban lássuk Petőfi magárahagyottságát, el kell képzelni az 1843. év, Pozsony társadalmát. Eltekintve az országgyűlésre egybehívott követektől és a diétára kíváncsi ifjúságtól, ez a társadalom német volt. Nyelvében is talán kissé érzésében is. Német szó járta mindenütt, német hagyományok izlés, gondolkodás, műveltség. Ide vetődött az alföld szabad fia. A »bús magyar«, amint egyik diákpajtása Finta Károly nevezte, és mindezek tetejében egy kissé nagyképű is volt ez a város. Hiszen nemesi előnévként viselte a »koronázó« jelzőt, rangos magyar urak, büszke követek csörtettek kardosan, díszruhásan az utcáin, öblös szónoklatok hangzottak szét országgyűléséről az egész országra és végül vagyoni jólétnek örvendő és nyárspolgári önteltségtől duzzadó öspolgárok adták meg kiváltságos karakterét: mind olyan tulajdonság, amely éles ellentétbe állott a hűsz esztendő Petőfi szabad, nyílt, egyenes természetével, őszinte, keresetlen jellemével, nyughatatlanságaival és büszke, de kínos nyomorúságával.

A húsz éves Petőfi . . . Mikor életrajzokból, tanulmányokból, emlékekből és költeményeiből elemrajzolódk fantasztikusan szép, érdekes, tüneményes alakja, valahogy, sejtelmesen, látomásszerűen mindig a húsz éves Petőfi silhouettejének tündöklő vonalai villannak elélem. Minden más vonás, amelyet róla és benne tudok, elmosódik, elhalványodik, s csak a húsz éves, éhező, dacosszemű húsz esztendő Petőfit látom ott. Szívemhez nőtt ez a kép. Talán a szédítő nagy ellentét ragad el: a húsz év, amelyben benne rejlik az örökkévalóság; a hajnalosfényű vérszínű rubin, amelyben benne ég az örök tűz . . . Minden nagy álmodó léleknek áhítatos bálvány a szegény, éhező, királyi rongyait viselő húsz éves Petőfi! . . .

zt hiszem, hogy még nem volt költő, ki oly rövid idő alatt annyit élt és életét költőileg oly teljesen kiaknáta volna, mint Petőfi. Hogy ez kitünjék, csak egy hirtelen pillantással kell áttekintenünk egész költészetét. A kóbor lantos, ki kezdetben oly hetyke, szilaj nótákat füttyörészett, később szerelmi boldogsága korában a leggyengédebb, legfinomabb emberi érzések húrjain játszik. «A korlátlan természet vadvirága», mire tüskés kelyhéből egészen kibontakozik, ragyogó színeivel, illatával megszegyenyíti a melegházak mesterségesen ápolat dísznövényeit. A nép fia, ki csak tudatlan szükségszerűségből lát-szik dalolni, később az alföldről festett képeiben úgy bánik a genrefestő ecsetével, mint a bevégezett, öntudatos mesterek. Kezdetben összes lelkesedését bordalaiba önti, de hogy minémű az a láng, mely benne lobog, csak később tűnik ki. A bormámor könnyelmű dalnokából a demokrácia, a világszabadság mélyhítű, prófétai ihletű dalnoka lesz. A Kukoricza Jancsi hőstetteinek megéneklője az európai szabadságmozgalom eszméinek apostolává emelkedik. És ezt a hihetetlen fejlődési utat Petőfi mindössze hat-hét év leforgása alatt futotta meg. Aki ezt így látja, kénytelen érezni, hogy ily tüneményesen gyors és gazdag belső bontakozás a világirodalom semelyik dalnokánál se tapasztalható, mint Petőfinél.

Budapest, 1913. február 13.

Dr. Palágyi Menyhért,
a Petőfi Társaság tagja.

Várom alján . . .

Irtta: nógrádi Papp Gyula
a Petőfi Társaság tagja.

Várom alján, holdas éjen
Katonák vonulnak át,
A trombitás néha-néha
Mégfújja a trombitát.

Sírban porló büszke várúr
Álmodozik — gondolom —
S örömtelven el-elméláz
A trombita hangokon.

És álmodja: „Hollós Mátyás
Katonái mennek itt,

Bécs felett száll már a holló
S elteríti szárnyait.“

Sírban porló büszke várúr
Föl ne ébredj, jó uram!
Megtudnád, hogy ama hősi
Nagyidőknek vége van.

Hogy rég eltemették Mátyást
Oda a had, diadal
S Bécshez csak levett kalappal
Közelít ma a magyar.

Petőfi kultusza nemcsak a nemzeti szellemű irodalom kultuszát jelenti, hanem a nemzeti szabadságét. Amíg Petőfit ünneplik, addig van nemzeti élet, addig van szabadság. Petőfi emlékezete s a magyar nemzet egy napon pusztulhatnak csak el.
Budapest, 1913. február.

Porzolt Kálmán,
a Petőfi-Társaság tagja.

Petőfi

Írta: Pósa Lajos
a Petőfi Társaság tagja.

Fehéregyházai
Csatatéren járok:
Nem nyílnak sehol se
Ilyen szép virágok!
Tán valamennyi, mind
Az ő álmodása:
Borladó szívének
Fel-felmosolygása?
Csillag gyúljon, zengjen ének
A Petőfi szent nevének!

Öreg korcsmárosok

Írta Sas Ede,
a Petőfi-Társaság tagja.

Jó öreg korcsmáros volt az édes apja,
Fiára is mintegy örökségképp hagyta:
Csak tiszta bort mérjen — bort a legjavából
Az örök költészet arany italából.

Ha ma föltámadna a korcsmáros fia:
A magyar csárdában mit kéne látnia!
A kik itt magyar bort, nem idegent, mérnek:
Sorra kidobják a vén korcsmárosokat
Az ifjú legények! . . .

Emlékeimből

Írta: Somló Sándor
a Petőfi Társaság tagja.

I.

Fiatal, kezdő színész — mondhatnám gyermek voltam — s egy kisebb szintársulattal — a Szeged melletti Kis-Zomborba vetődtem. Egy alkalommal az ottani intelligencia bált rendezett. Ott volt a vidék színe java.

. . . . Senkit sem ismertem a jelenvoltak között, s az étkező egy félreeső asztalához húzódtam. Amint ott üldögélek — egy tisztes külsejű, magyaros ruházatú, idősebb úri ember közeledett asztalomhoz s bemutatkozva mellém telepedett. . . . Dedinszkynak hívták — (ha jól emlékszem: József) s minf mondá — egyidőben alispánja volt Csanád vármegyének. . . . Theáját szürcsölgetve sokat beszélt színészetéről és irodalomról. . . . A többi között — főlemlítette, hogy mint fiatal jurátus hosszabb időt töltött Pesten és Pozsonyban, hogy jól ismerte Jókait, s bizalmas barátságban volt Petőfivel. . . . Kinek egy oly költeményét ismeri, mely nyilvánosságra sohasem került, nyomtatásban soha, sehol meg nem jelent, s melyet Petőfi — mily indokból — nem tudhatni — megsemmisített.

Kérve-kérem — mondaná el. . . . Elmondta, sőt le is diktálta. A báli meghívó hátára firkantottam le. . . . sokáig tartogattam, őriztem, — végre is elkallódott, s csak egy egy részlete él még emlékemben. . . .
Ime a töredék:

Az 1844-iki országgyűléshez

Bemártom a tollat szívembe
Véremmel írok átkokat,
A vén miniszter ősz fejére
S a nemzet elrohadt telére
Nagy Isten adj villámokat!

Föl, számadásra vén gazember,
A nép emel, a nép temet, —
Néppel ki játszik — nagyba' játszik,
S ha szent haragja felszikkázik —
Akasztófát épít neked!

S te büszke, elbizott, nemes faj,
Eltékozoltad a napot — — — — —

ezután még egy versszak következett s az első strófa-ismétlése némi változattal utolsó két sorában — fejezte be a költeményt.

Ugy mondtam el, ahogy történt. Hogy Petőfi írta-e valóban? azt eldönteni nem az én feladatom.

II.

A gödöllői öreghegyen kutat ásattam egy odavaló földművessel. Hosszas, kemény munka volt, 44 méternyire leltünk csak vizet... A kutás munkája közben dudolgatott... feltűnt nekem, — hogy mindig ugyanazt a sajtóságos melódiájú nótát ismételteti... Egyszer meg is kérdeztem: — miféle nótát dudolgat?

— Régi nóta ez uram, de igen jó verse van.

— Hadd hallom.

Elmondta, fel is jegyeztem... Első hallásra fölfedeztem a rokonságot Petőfinek: «Zöld leveles fehér virágos akácza» című költeménye s a kutásótól hallott vers között... Ide jegyzem mind a kettőt:

Petőfi költeménye

Zöld leveles, fehér
Virágos akácza
Kék ruhában szőke
Kis lány van alatta.
Megeredt az eső
Annak végét várja
A pítarajtóból
Kacsingatok rája.

Gyere be galambom
Gyere a szobánkba,
Míg eláll az eső
Ülj fel a ládánkra.
Ha magas a láda,
Rája felültetlek,
Ha kemény az ülés
Az ölembe veszlek.

A kutásó dala

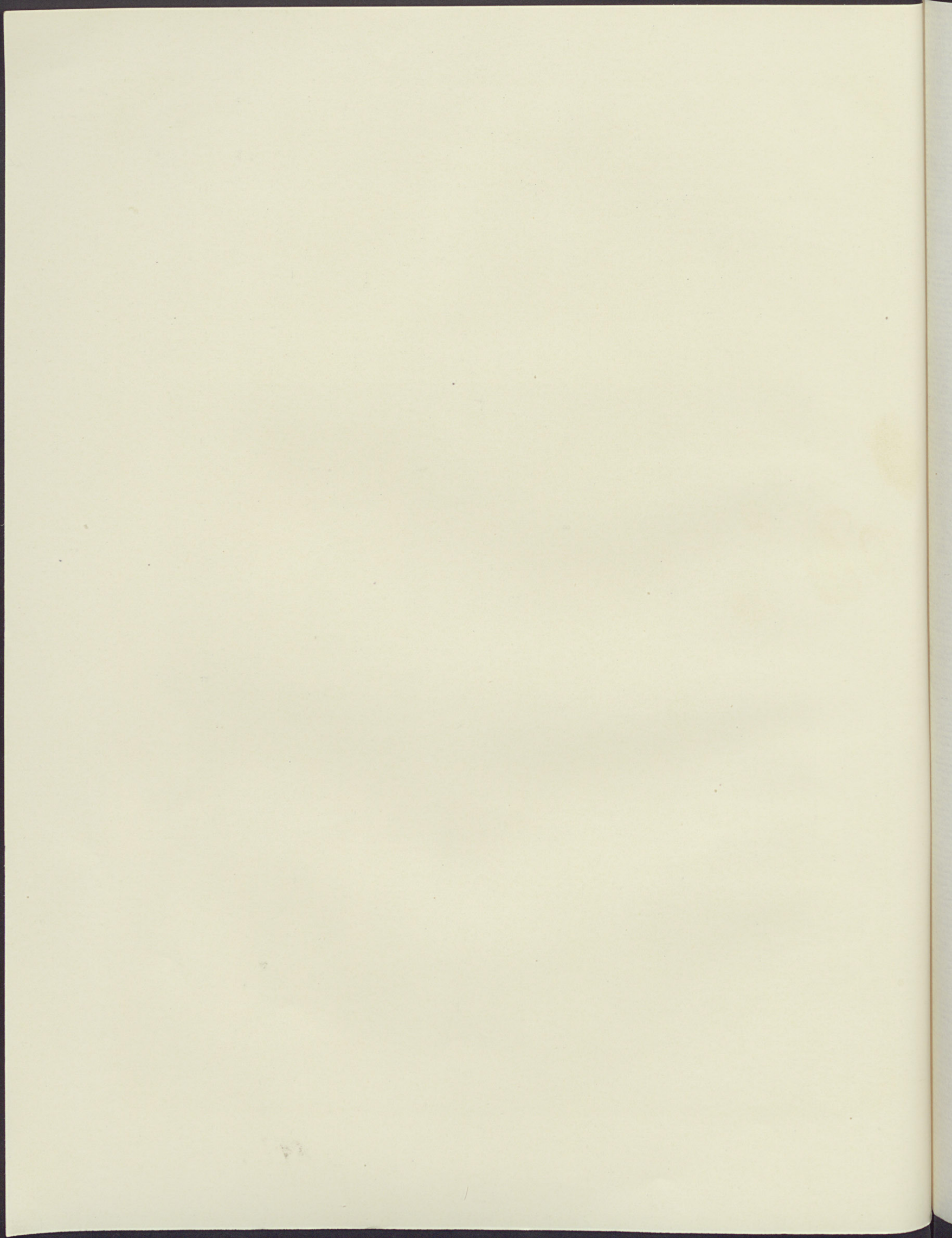
Ha esik a zápor
Bajos végét várni,
Én meg — a pítarajtóba
Szeretek kiállni...
— Gyere be galambom,
Gyere be szobánkba,
Míg a záporosó eláll
Ülj fel a ládára.
Ha magas a láda
Felültetlek rája,
Ha kemény az ülés rajta
Borulj a vállamra!...

Petőfi gyakran megfordult Gödöllőn. A mai városházával átellenben egy formás falusi ház — hol látogatóban időzött — meg is van jelölve emléktáblával. Vajjon a «Zöldleveles fehér»-nek — nem a kutásó dala volt-e első formája — melyet Gödöllőn hamar ajkára vett a nép?... S Petőfi csak azután — Szalk Szt. Mártonban dolgozta volna át?...

Avagy csak a nép egy önkényes változatáról van szó?

A KISKÖRÖSI SZOBA

Petőfiről

Irta: Szabó Sándor
a Petőfi Társaság tagja.

Miért keresnek, hova tűntél?
Hisz minden szívben megtalálnak;
Dalaidban életre kelnek
Kihűlt szerelmek, régi vágyak.
S ha új pirosító hajnalon
Fény csillog a friss harmaton:
Könnyed hull tán e drága földre,
Hogy áldás támadjon belőle.

Czikáznak villámok jelettünk,
Hozzánk hatott a dörgő szózat,
Felhőkön túl a magas égőből
Érezzük terhét haragodnak.
De végre mégis földerült:
Rónán bérczek közt mindenütt . . .
S most mintha vidám énekünkbe
Édes hangod is elvegyülné.

És szabadságról álmodozva
Vonzott a pusztá tágas képe;
Száll, száll a lelked messze síkon,
Azt hitted, nem lesz soha vege.
De mint a magas zöld hegyek
Határként reánk intenek,
Megállított a földi végzet
Hogy szárnyaidat összetépjed.

Meggyászoltunk már számtalanszor,
S mégis sokan visszavárnak;
Százszor, ezerszer elsíratunk,
De nem adtunk át a halálnak.

Szép, csillagfenyes estelen
Alakod mindig megjelen.
S hulló fényt gyorsan tűnni látva,
A szívünk mégis mintha fájna.

S a mi szívedben egykor lángolt,
Most is érezzük egész hévvel;
Hűn megőrizzük minden szódat,
Azokból egy kis szó sem vesz el.
Nagy, délibábos rónaság
Áldását azért szórja ránk:
Csalékony álmát messze vitted,
De kincseit mind visszahinted.

Nem, nem kell ahhoz szellemóra,
Hogy lelked hozzánk visszajárjon,
Érzésed nap fényében lánghol
S leszállsz estétként holdsugáron.
Ha szót ébresztő harsona,
Fehér paripán jössz oda.
S tilinkó fáján keseregve
Tanítasz edes szerelemre.

Idők multával, késő korban
Is zeng felőled majd az ének,
Dalok szárnyán hirt visznek rólad
Sok felújuló nemzedéknek.
Az évek szállhatnak tova;
Emléked nem mulik soha,
Bús siri hant hiába jód be,
A szívekben élsz mindörökre!

Beszélgetnek a csontok*

Irta: Szávay Gyula
a Petőfi Társaság tagja.

Ott künn a fehér temetőben,
Nem mese amit mondok,
Mikor egész magukra vannak:
Beszélgetnek a csontok.

Magam hallottam, most mikor a
Sírkert oly díszben állott,
Mikor ott künn meglátogattuk
A Petőfi-családot.

Fagyos virágok lánysorára
Lobogtak égő fáklyák,
Didergő pinyókék a fákat
Csodálva körülállták.

Püspökök is jöttek süvegben,
S fekete úri rendek,
És akik meg szoktak jelenni,
Azok is megjelentek.

S jöttek legvégül kézemelte
Megszentelt dísz-szekéren:
Ahogy az isten megteremté,
A csontok, ősfehéren.

A szépetmondók hangja holt lett,
Áhítatosan tompa,
Magába szállt megsemmisülve
Ott minden földi pompa.

* A Petőfi-társaság felásatta és egy helyre, diszír alá telepítette a Petőfi-hamvakat. A díszes ünnepen egy érczartóba kerültek a szülők Istvánnal és külön Szendrey Julia Petőfi Zoltánnal. (1908. okt. 24)

Eltűntünk a többi göröngy közt
Mi szürke semmiségek,
Csak a kék menybólt és a csontok
Ők uralkodtak, éltek.

Csak néztek-néztek ránk merően,
Kérdő mély szemüreggel:
Hogy mit jelent a szó, a tömjén,
Hogy mit jelent e reggel?

Hang ezt — éreztük szívdobogva —
Hiába magyarázza,
Álázattal hát rámutattunk
A földalatti házra.

Szívünkbe láttak, meghatotta
Őket a magyarázat.
S szemügyre vették, nézegették
Az új Petőfi-házat.

Csak nézegették, méregették
A módos úri munkát,
S szólt egy fáradt erős öreg csont:
„Megint hurczolkodunk hát!”

S ki mellé simúlt, az a másik,
Kinek nyakába vetve
Egy Mária-képecske függött,
Társát csak integette:

„Ugyan apjuk, hisz most leszünk a
Magunk házában együtt!
Ezt is csak a mi Sándorunknak
Csak neki köszönhetjük . . .”

„Jól van no. De hát az a Sándor
Hol jár a világ végén?
Hogy még az ilyen nagy napon sem
Tud haza jönni békén!”

„A Sándor, néki lelke apjuk,
Más utat mért az isten.
De im a Pistánk ugy-e megjött?
Ő lesz a fiunk itten.”

S szülők és gyermek egy koporsón
Egymás keblére hűltek,
A zörgő csontok csókolódzva
Összébb-összébb simultak.

S mint hajdanában a családban,
Most e Petőfi-házban
Összekerültek vérszerűen
Egy ércszobába hárman . . .

Új valaki jött fel a földből,
Szépséges hófehér csont, —
Magdolna-hajjal, mely fejéhez
Sötétlő koszorút font.

Selyem-pókhálós fátyolának
Még épen áll a hamva.
De rezzen s fátylát porra bontja
Egy napsugár suhanva.

A napsugárnak csókja szállt a
Hószín homlokra lágyan, —
Ki tudja kinek, lelke volt ott
Abban a napsugárban?

A jövevény szólt síri hangon,
Alázatosan, csendben:
„Én vagyok, ime visszajöttem,
Eresszetek be engem . . .”

Egy érczajtó megnyílt azonnal
A földalatti téren,
S bevonult teljes méltóságban
Az asszony hófehéren . . .

Új vendég jön, vékony legényke,
Vajj' kinek is a mása?
Haja, rész ama a Madonna-hajból
S szint az a csontszabása.

Hozzák, hozzák könnyű kezekkel
Horpadt halottí ágyon,
És ő csak annyit mond susogva:
„Én az anyámhoz vágyom”.

Bevezették, ölébe tették,
Odaborult rája.
S tele lett édes gügyögéssel
Sándorék ércz-szobája.

Hadd altatgassa édes anyja,
S viseljen rája gondot,
Hordja szívén most már örökké
Ezt a Petőfi-csontot . . .

Holtak megyéjén, csontvilágban
Az otthon áll magában,
Örök világosság világol
Kínézó ablakában.

Világosság világa mellett
Urát ott várja, várja,
Fiát ringatva, simogatva
Megtért élete párja.

Szomszéd szobából néha-néha,
Ha már mindenki alszik
Egy szelíd szavú öreg asszony
Kérdéskedése hallszik.

A Sándor, mindig csak a Sándor
Az eleje s a vége,
Hogy haza jött-e, nem üzent-e,
S van-e hír róla végre.

A süvegesek, diszruhások
Minderről mit se tudnak,
Ők nem járhattak folyosóin
Ily földalatti útnak.

Pedig, mikor magukra vannak,
Nem mese, amit mondok,
Egymáshoz halkán átkopognak,
Beszélgetnek a csontok.

Petőfi még élhetne

Es sok kevésdolgú ember fantáziáját foglalkoztatta már az a kérdés: vajjon hogy érezné magát, mit mivelne ma köztünk a nagy költő? Természetesen akadnak cinikus emberek, akik azt hiszik, hogy a korszeliem őt se hagyta volna érintetlenül, hogy megalkudott volna a viszonyokkal és mint afféle félhivatalos poeta zengené a mindenkori kormány dicséretét.

Az ideálisabb lelkiüetűek bizonyára közelebb járnak a jóízléshez és az igazsághoz, mikor azt vélik, hogy Petőfi hazafisága s puritánsága lángostorával sujtott volna le az önéredeből népbolondító álhazafiakra. Én, megvallom, nem igen foglalkoztam azzal a céltalan kérdésjátékkal, de azt hiszem, hogy Petőfi Sándor, ha élne is, már rég nem időznék köztünk. Züllött közállapotaink fölött kétségbeesve hagyta volna itt a hazát, melyet nálánál forróbban és önzetlenebbül még senki se szeretett, és tán odaát a nagy vizen túl a szabadság igazi hazájában öntené ki halhatatlan dalokban az ő mérhetetlen fájdalmát és imádkoznék szerencsétlen nemzetének a boldogulásáért.

Hatvan, 1913. február 6.

Szécsi Ferencz

a Petőfi-Társaság tagja.

Ajó öreg korcsmárosról semmi olyat nem tudunk, ami speciális oka lehetne czéhe hálájának. Se úttörője, se fejlesztője nem volt mesterségének. De ő volt az apja Petőfi Sándornak. Ez az, amiért minden hála, minden kegyelet, és mindenek hálája és kegyelele dúsan megilleti. Nyilvánvaló tehát, hogy mikor a magyar vendéglősök hivatásuk ez egykori szerény szolgálójának sírjához zászlóval és koszorúval elzarándokolnak, ez nem valamely kari hiúság ünnepe, hanem fejlett és meleglelkű, pallérozott és igaz jó magyar emberek hálás hódolata annak, akinek kulturális nemzeti dicsőségünk egy ragyogó állócsillagát köszönhetjük. Dicsősége a magyar vendéglősöknek, hogy lelkükben ilyen ünnepnek szükségét érezték.

Szóllósi Zsigmond.

a Petőfi-Társaság tagja.

Koszorutok

Írta: Torkos László

a Petőfi-Társaság tagja.

*Kiket az a kis lak a nagy Duna mentén
Szegény sorban látott,
Kincsek özönével hogy elárasztátok
Az egész világot!*

*Melyet szük falak közt csendesen altató
Ajakak zengének,
Gyermeketek ajkán a földet bejáró
Dallá lett az ének.*

*Ily gazdag ajándék, ilyen pazar áldás
Hol leli jutalmát? —
Ünnepi koszorú földi nemes diszül
A közös sir halmát.*

*Milliók szívének, gyönyöre, hálája
Sugárzik belőle,
S mit milliók adtak, sem erő, sem idő
El nem veszi tőle.*

Szép, megható, fölemelő az eszme, melyet Glück Frigyes vetett föl az Önök derék egyesületében. Glück a szív, a legnemesebb szív embere, akit valaha ismertem s akitől annyi jó és nemes gondolat és terv ered.

Hogy Önök ezt megvalósították: becsületükre, dicsőségükre szolgál. A jó öreg korcsmáros utódai nem is tehettek egyebet, minthogy megkoszorúzzák a világ legnagyobb lírikusának szüleit takaró hantot. S lebegjen lelkj szemeik előtt mindig az öreg Petrovics, aki magyarnak nevelte fiát, aki idegen névvel magyar szívet rejtett a keblében, aki agg napjaira honvédnek állt, egyszóval: példát adott a hazaszeretetre. Legyen minden magyar vendéglős az öreg Petrovics méltó utóda.

Budapest, 1913. február 7.

Uáradý Antal,

a Petőfi-Társaság tagja

Petőfi halála

Irta: Zempléni Árpád
a Petőfi Társaság tagja.

Alkonyodott. Vér sugárzott az égre
S le vissza onnan a harc mezejére.
Máskézer magyar vitéz leült
Testével lön kövérebb ott a föld.
Mint a vetést, a kozák lekaszálta,
El is nyomtatta; begázolta sárba.
Ő rá is ott szállt örök éjszaka,
Ki milliókkal ért föl egymaga.

Összeszurdalva, elgázolva, vében
Feküdt Petőfi, annyi közt, a téren.
Nagy, mély kardvágás érte homlokát,
Lándzsák döfése mellét járta át.
Véres, dagadt, eltiprott á dozat,
Kinek, ha ébred, kín az, kárhozat;
S fölkelte mégis a hűs esti szél:
Egy összegázolt emberroncs, mely — él.

Égő sebláz tikkasztja ajkait,
Felnőg s az is növeszti kínjait.
Mozdulni sem bir annyi seb alatt,
De elméjében friss a gondolat.
Mint búcsú-villámok vihar után,
Eszmék születnek s szállnak át agyán.

Fekszik hanyatt, amint leteríték,
Arcán aludt vér, hideg veríték.
Mozdulni nem bir. Csak az égre néz,
Melynek világa alkonyatba vész.
. . . Hová lett a sereg? hol a vezér?
A vad kozák elment vagy visszatér?
Bem ágyú miétt hallgattak el?
Mért nincs hívó kürtszó vagy csatajel? . . .
Minderre néma csöndesség jelel.
Hallgatja hosszan, hosszan. Ez a csend
Vesztett csatát, vesztett hazát jelent.

— »Hiába volt a harcz, a dal hiába!
Visszakerül a nép az unt igába,
Hiába gyul ki és hiába lángol,
Ki védi meg a rátámadt világtól? . . .
Mint eltiportak itt egy sereget,
Ugy tapossák el majd a nemzetet.
A szent szabadság nem lehet mienk,
Míg az egész föld szolgaságba' teng.

— »Nőm, gyermekem, hazám! — susogja halkán —
Itt hagylak ifjan, vesztett viadalban.
Jönnek rettentő véres holnapok
S így gázol a kozák ti rajtatok.
Letépi hókebledrűl gyermekeid
S csókjával fertőztet meg tégedet! . . .
Pribék, megállj! — s kardjához kap vadúl,
Megcsörren az, de karja visszahúll.

— »Nőm, gyermekem, hazám! az életet
Hiába vesztém el ti értelek.
Elmondják rólam küllömb bajnokok:
Meghalni birt, harczolni nem tudott.
Mit keres itt az ily iródiák?
Hol vérbe jutnak bösz armádiák,
S a fényes ésnél százszor többet ér
A jól vasalt mén, a fényes aczél,
S egy izmos hentes, aki ölni tud,
S kiért nem kár, ha dörén kardba fut! . . .
Mihaszna dallal tölté életét
S egy vihar söpré el őt, énekét
S a nagyra vágó, balga nemzetet,
Mely hallgatott rá, küzdött s — elveszett.

— »Mihaszna dal? Csak volna hátra még
Egy órád, egy napom, hogy dallanék!
Uj csatadalt Árpád hős nemzetéhez,
Melytől közömbös és halott fölérez,
Uj harczra száll s bátran kivívja sorsát:
Elő, elő! csatára Magyarország!

— »Elő! segít Isten, vagy nem segít,
Föl! harczra föl, a végűlélig!
Ott döntse akkor el két férfi-kar:
Szabad lesz-e vagy elvész a magyar?
A kárhozatba küldjük ellenünk,
Vagy oda mind egy szálíg elmegyünk!
Az indulót ma hősök kardja írja:
Elő, csatába! utánam a sírba!

. . . »Eltiport féreg, lázadó beteg,
Kiméld a hátralévő perczelet.
Elgázolt nemzedekkel sírba térsz,
Vagy börtön fenekére, ha megélsz.
Nincs Isten és nincs emberszeretet,
Mely szabadítani jöjjön népedet.
Java kipusztúl, szolga lesz salakja,
Elveszti gögös Ármány vad haragja.

— »A magyar elfutott, bösz idegen
S gonosz testvér lett úr e téreken,
Ki rég vesztünkre vágott botorúl
S ujongni fog, ha ránk sír domborúl.
Gonosz testvérnep, dehogy jó ide,
Hogy a sérülteket haza vigye,
A holtakat meg sírba. Oh, dehogy!
Bevárta még a küzdő vér lerogy,
Ugy jó — nekünk a végdöfést megadni,
S legyőzőinknek — segít foszlogatni.

— »Senki — sehoi! Csak a halál kísért.
Elepedek egy hűs ital vízért.
Meghalok. E homályos némaság

PETŐFI A SZÜLŐI HÁZBAN

AZ ERNST-MUZEUM
TULAJDONA

ORLAI-PETRICS SOMA
OLAJFESTMÉNYE

AMOS 3:1-2
DEBRECEN

TULAJDOK
AN ERNŐ

Leikembe lopja csöndesen magát
S kiszorít innen minden fényt, világot,
Éltet, reményt, szeretmet, ifjúságot.

— „Isten fia az olajfák hegyén!
Veled sohajtok, gyarló ember, én:
Mujék el tőlem e méreg-pohár,
Ne hagyjon el még a lét, a sugár!
Ne hagyjam árván kisdéd gyermekem,
Eldalolatlan tenger énekem!
Enyém a múzsa csókja, nőm szerelme,
Élőttem a lét minden szenvedelme,
Uj, ismeretlen csillag-myriád,
Fölfedezetlen, kész tündérvilág,
Vezessen hozzá tüskés vándor-út:
Vedd vissza, uram, martyr-koszorúd! . . .

— „Ah nem lehet! . . .“ És kimerülve néz
Az égre, melynek fénye, tűn, enyész,
Mint elméjéből élet, gondolat . . .
Lassúl a szív és a szemfordulat.
A kín elfáradt és az ész kizajlott,
Mint két vihar, mely együtt elmorajlott . . .
Legyezgeti a hűvös est fuvalma . . .
Megadó közöny, elszántság nyugalma
Száll megbékült agyára. A halál,
Mint a hattyú, csöndes vizekre száll.

Feltűnt az esti csillag hirtelen,
Neki talán már félig sejtelem;
S nézi merőn, midőn már rég halott,
Még egyre nézi azt a csillagot.

tudományban, irodalomban és művészetben a nagymestereknek mindig vannak utánzóik. A tudományos utánzók úgy magyarázzák, úgy szörszálhasogatják a mester tanait, hogy ezeket a mester magáénak soha se vallaná. Az irodalomban, a művészetben az epigonok egész raja támad, kik a mester modorának, módszerének védőszárnyai alatt feszengő tuzásokig hevülve azt hiszik, hogy a mester lelke is beköltözött vadul másolt gyenge alkotásaikba. Ezt látjuk Petőfi Sándor, a legnagyobb magyar lyrai költő epigonjainál is. Meggondolatlanul azt akarták utánozni — mit nem lehet elsajátítani — a nagy költő csodás lyrai természetét. Mintha az isteni szikrát el lehetne lopni. Mintha a vele született természet mélyén fakadt érzéseket, a lélek szenvedélyig felgyúló igazi lelkesedését utánozni lehetne. Petőfinél minden hang, minden szó lyrai természetének mélységéből tör elő. Ha örült, ha bánat tépte lelkét, ha harag lázongása feszítette idegeit, ha politikai megvetés vagy dicsőítés hevítette agyát, úgy az öröm, a bánat, a harag, a megvetés, a dicsőítés szenvedélylyé fokozódott az ő lelkében és megszületett a dal, melynek minden érzése, ennek minden rezgése közvetlen és őszinte volt. Szentségtörés, ha valaki közvetlenséget és őszinteséget akar utánozni. Ez a szentségtörés csak azzal a hatással jár, hogy a közvetlenség helyett spanyolfal emelkedik a költő és az olvasó közé, az őszinteség pedig hazugsággá omlik össze.

»Minden költőnek volt anyja á la Petőfi, ki fiát néma szeretettel csókolta — mondja az irodalom történet írója — minden költő érdeklődni kezdett a csárdák, a bojtárok és a vándor színészek iránt«. Ezek a szenvedő költők, kik csak verejtékkel kialakított helyzeteket öntenek színes vagy homályos szavakba, hamar elárulják, hogy lantjuk hamis húrokat penget. Hiába iparkodnak a lyrai természet minden ismérvét lényükre aggatni és a hangulatok végletességével, idegük érzékenységével, lelkük kiszámíthatlan ingerlékenységével, antiszociális viselkedésük szertelenségével, gögös elbizakodottsággal elhitetni a világgal, hogy ezekben a külsőségekben bemutatott lyrai természetük gyujtotta dalra ajkaikat. Az olvasó észreveszi a mesterkedő alkotás tettetett öntetszelgését. Petőfiben, ki talán a világ legprágnásabb lyrai természete volt, mindig óriási egyéniségének igazán érzett átszellemülése szól. Természet és geniust nem lehet utánozni, nem lehet eltanulni. Ez az Isten adománya. Áldjuk az Istent, hogy talán a világ legértékesebb lyrai természetét és ennek a természetnek legnagyobb költőit Geniust nekünk adta — és ezt ne azzal háláljuk meg, hogy utánzóinak serege az ő oltára előtt a lélek hamis hangjait pengesse, de háláljuk meg azzal, hogy utolérhetlen értékét az egész nemzet nemzedékről-nemzedékre őrizze meg és nagy alkotásai tegyék nemesebbé a magyar lelket, emelkedettebbé a magyar értelmet.

Budapest, 1913. február hó.

Wlassics Gyula.

A történelem előtt minden nép annyit ér, amennyi *értéket* ad az emberiségnek — nagy tudósokban, feltalálókban, nemzetgazdáknak, iparosokban, művészekben és írókban, — valamint minden nemzet a világ kulturájában annyit ér, amely mértékben *megbecsüli* azokat a neveseit, akik az emberiség haladását előbbre viszik.

És vajjon az emberiség egyik legnagyobb lírikusát, Petőfi Sándort, megbecsüli-e a magyar nemzet?

A selmeczi diáknak, a 26 éves hősnek — ki vérét hullatta értünk és lelkét osztá szét köztünk — mit adna *ma* a nemzeti hatalom, ha csodamódon felébredne, a legendás halott?

Hihetetlen, de igaz, hogy annak, akihez eljárt minden magyar hazaszeretetet tanulni, aki nélkül csonka volna a magyar értelmiség, nem volna ma beleszólása e nemzet közéletébe.

Petőfi Sándort, ki oly merészen radikális hangon követelt jogot a népnek, a *mai Magyarország* a jövőben teljesen kizárná az ő vérén is táplált alkotmány sáncaiból. Ám az ő nagyságának már nem árt semmi kritika. A ki az emberiséget mozgó *eszmék* örökéletű forgatagába be tudott illeszkedni a nélkül, hogy az embereket oly ridegen kormányzó *érdekek* harcában is részt vett volna, az nagygyá, sőt nagyobbá lett volna más időben és más boldogabb hazában is. Példájából szerte árad a gyönyörű tanulság, hogy az érdekek adott esetben győzhetnek és győznek is, *de a diadal teljessége mindig az eszméké lesz.*

És most, mikor hallom, hogy Magyarország fővárosának néhány polgárai kegyelettel adóznak Petőfinek, és koszorút helyeznek szüleinek — az egyszerű polgároknak — sirjára, tisztán merül fel előttem az összefüggés, a múlt és a jelen eszméi, Petőfi és ezen kegyeletes aktus indokai között.

Budapest, 1913. február 9.

Molnár Viktor

Petőfi géniusza az egész magyarságé, de dicsőséges emléke mégis leginkább szülő-osztályának, a polgárságnak kegyelettel őrzendő öröksége.

Budapest, 1913. február.

Bárczy István

Hála és kegyelet.

A legszebb dolog a Hála és a Kegyelet. Csak jó emberek ismerik és gyakorolják a hála és a kegyelet érzéseit. Büszke vagyok a mi derék vendéglős gárdánkra, hogy e kegyeletes gondolatával kiállította magáról a jóság bizonyítványát. Arasson hát ez a gárda annyi jót és áldást, mint amennyit megérdemel. A «jó öreg korcsmáros» pedig a túlvilágon ebben a szellemben könyörögjön boldogságukért.

Budapest, 1913. február 10.

Gelléri Mór

*Ha délibábos rónaságok,
Bűvös tájak nem vonzanák,
S nem vonná tiszaparti füzes,
Se pásztorsípon halk danák,
Ha nem vonná őt az apának
Szeliden intő karja sem,
S nem vonná őt az sem ki egykor
Reá borult szerelmesen,
Ha nem vonná őt a fiúnak
Korán hervadt orcája már,
— Az édes anyja hült porához
A lelke — tudom — visszajár!*

Fehér Jenő.

Petőfi

üstököshöz hasonlítják, akik elfelejtik, hogy az üstökösök visszajönnek, újra-újra megjelennek.
Kilobbant naphoz, szétrobbant tűzgolyóhoz hasonlítom én, melynek elmúlása után csak kóválygó meteorok
maradnak.

Villogó, de hamar kihunyó meteorkövek ragyognak nekünk, mióta kilobbant.

Budapest, 1913. február.

Földes Imre.

Ha visszajönne . . .

*Elgondolom sokszor, mi lenne,
Hogyha Petőfi egyszer itt teremne.*

*Mihez mit szólna, kihez állna?
Ki lenne ellensége, jó barátja?*

*Dicsérne-e, avagy gáncsolna minket?
Találna-e még rabságot, bilincset?*

*Lelhetné írját ennyi, ennyi sebnek?
Visszavezetné, a kik eltévedtek?*

*Uram, magyarok istene, mi lenne,
Hogyha egyszer csak itt teremne!*

*Ha itt teremne, mint egy égi kard,
Ránk harsogna egy új »Talpra magyar«-t! . . .*

Ifj. Wlassics Gyula.

Hála Istennek, hogy Petőfi szüleit már felfedezték és megtalálták — legalább haló poraikban. Most kezdem remélni, hogy nemsokára rákerül a sor a fiura is, Petőfi Sándorra; felfedezik és megtalálják majd őt is — legalább a szivekben és a fejekben, ahol még mindig nem foglalta el az őt megillető helyet. Milyen régen írta meg ő például azt a versét, amely így kezdődik:

„Most kér a nép
Most adjatok neki...”

és még mindig nem tudták meghallgatni.

Budapest, 1913. február 10.

Dr. Incze Henrik.

Jövendölés.

»Anyám, az álmok nem hazudnak;
Takarjon bár a szemfödél:
Dicső neve költő fiadnak,
Anyám, soká, örökkön él.«

A Geniusz sugallta jóslat bevált; Petőfi neve örökké élni fog a magyar lelkekben és áldott szüleinek sirhalma egy nemzet kegyeletének bucsújáró helyévé lesz; s érczkoszorú jelzi századok multán is a költő szüleinek nyugvó helyét.

Budapest, 1913. február

Poppel Miklós.

Petőfiről

Híába is tagadnánk az isteni Gondviselés létezését, mert ama titokzatos hatalom megnyilatkozásaival lépten-nyomon találkozunk a világtörténelem lapjain.

Petőfi Sándor ragyogó, legendás élettörténete, rejtélyes elmúlása is amellet szól, hogy az örök Gondviselés eleven ereje él az emberiség számára nézve nagyon kevés kiválasztottjaiban. Mint világköltő lánglelkével megálmodta jövendőjét, teljes tudatában lángelméjének, megjósolta halálát túlélő hírnevét, proféciát mond feleségének az ő emléke iránti hűtlenségéről. Gyönyörű fohászatát, — hogy «ott essek el a harcok mezején», — meghallgatta a Gondviselés, mert hiszen a Krisztusok igazságait önön vérük hullásával kell, hogy megpecsételje ama szent Eszme, melynek szolgálatában születni és meghalni egyetlen rendeltetésük.

A magyar szabadságharcz lelke volt, mintha annak a dicső kornak minden érzése az ő önzetlen nagy szívében öszpontosult volna s az ő dalos ajkán nyilatkozott volna meg a *Talpra magyar*-ban. Jézuséhoz hasonló elmúlása ott a Segesvár melletti csatatéren, a Kisküküllő vérvirágos partjain mintha a nagy Eszme: a Szabadság tetszhalotti mivoltát példázná, mely nem halt meg, csak álomra szenderült, hogy majdan megérje a feltámadást.

Az isteni Gondviselés szabta, mérte ki Petőfi Sándor minden utját. Ugy kellett mindennek történni az ő életében s halálában, amint történt, mert így foszlott szét ő benne minden, ami gyarló és emberi, s így maradhatott meg a világirodalomban s egy kis nemzet történetében mindaz, ami ő benne eszményi volt. Örök példaadás költészetben, hazaszeretetben egyaránt.

Debreczen, 1913. február 15.

Szathmáry Zoltán.

PETŐFI BUCSUJA A SZÜLŐI HÁZTÓL

A PETŐFI-HÁZ
TULAJDONA

MUNKÁCSY MIHÁLY
FESTMÉNYE

DIÓFI B...
TÁRSASÁG
KÖNYVÉRTÉKELŐ IRODA
BUDAPEST

Petrovics István, a vendéglős.

Az olvasó, aki e művet kezébe veszi, először is keresi az összefüggést Petrovics István és azon tiszteletreméltó kegyelet között, melyet az ideális lelkű vendéglős, Glück Frigyes indítványára Hazánk vendéglőseinek összesége, a «Magyar vendéglősök országos szövetsége», a «jó öreg korcsmáros» iránt tanúsít akkor, midőn porladó tetemei fölé emelt diszes siremlékét még diszesebbé teszi, hogy az utókor figyelmét halhatatlan, szinte tüneményszerű hazánkfíára, Petőfi Sándorra és szülőire mintegy felhívja.

E kérdés tolul önkéntelenül is az olvasó elé előtérbe, mert hiszen mindnyájan úgy tudjuk, hogy Petőfi Sándor atyja, Petrovics István mészáros volt. Hála törvényeinknek, hogy a különben nagyfontosságú és alapos szakértelmet igénylő vendéglősipar nincsen képesítéshez kötve, mert ha volna, vagy lett volna, akkor a vendéglősöket sem érte volna az a nagy tisztesség, hogy Hazánk egyedül álló és utólérhetetlen lírai költőjének, Petőfi Sándornak sem ringott volna bölcsője az «ivóban».

Pedig úgy van. Petőfi Sándor bölcsője az «ivóban» ringott. Édes atyja, Petrovics István, mint aféle vidéki mészárosmester, lakásának egyik szobájában szivesen látta, jó pénzért, vendégül a falu mulatni vágyó ifjait, elbeszélgetni szerető véneit. Így volt Petrovics István mészáros is, és vendéglős is. A kiskőrösi ház egyik szobája volt a mészárszék, a másik vendéglő, amit akkor «ivónak» hittak. Ez utóbiban ringott Petőfi Sándor bölcsője, ezt látogatják s lépik át szent megilletődéssel és tisztelettel mindazok, akik Kiskőrösön megfordulnak.

Igy van meg a rokoni kapocs Petrovics István és a vendéglősök között.

Budapest, 1913. február 14.

Walter Károly,

Amikor az életet adó mindennapi kenyeret megszegjük, a gyöngyöző bort a kristálypohárba töltjük, vajmi keveset gondolunk arra a munkásra, ki két keze fáradtságával munkálta, arcának verejtékével öntözte azt a földet, mely a termést adta . . .

Amikor napjainkban a modern kivánalmak minden kényelmével felszerelt étkező-termekbe, szállókba lép az ember, alig gondol valaki az utszéli nádfedeles kis házikóra, ahol

*„A csaplár és csaplárné nagyokat alhatnak,
Mert a pincze kulcsát
Akár elhajtsák,
Senki sem fordítja teljüket a rudat,
Hóval söpörték be a szelek az utat!”*

A robogó vonat kerekeinek zakatoló zajában gondol-e valaki a «hortobágyi korcsmárosnéra», a kihez a «jó öreg korcsmáros» fia, mert:

*„Debreczentől Nagy-Hortobágy messze van”
„Szilaj nótát fütyürésznek a szelek”,
„Lelkem, testem majd megveszi a hideg”*

betér, hogy «nyugodhassam egy kicsit», mert

*„Ugyis kemény ágyam lesz az éjszaka
Messze lakom, nem érek még ma haza”.*

A cigány vig nótáját húzva fülünkbe, elküldi a lelkét a faluvégi kurtakorcsmába, mely

*„Oda rug ki a Szamosra”, hol
„Munkálkodik a cimbalmos”
Kurjongatnak a legények,
„Szinte reng bele az ablak”*

Sejti-e valaki, hogy az «öreg korcsmáros» fia az egész világot viszi hódolni apjának, amikor azt írja:

*„Ez a világ egy nagy korcsma, jó áros
Benne a sors az örökös korcsmáros,
Éjjel, nappal tele van az vendéggel,
Öreg, ifjú, gazdaggal és szegénnyel”.*

Düledező csárda, útszéli korcsma, városi fogadó — mind a «jó öreg korcsmáros» emlékét ébresztgetik benne, mert a

*„Falu korcsmájában van az én lakásom . . .
Van szállásom itten, s ennem-innom ingyen,
Sohasem volt ennél jobb gondviselésem . . .”*

Szabadságért küzdött, a szerelemért rajongott és mégis-mégis azt énekli:

*„Le a tenger fenekére
Merül a halász,
Lent a tenger fenekében
Gyöngyöket halász.
Nekem a boros pohárnak
Öble tengerem,
S gyöngy, ha van tán dalaimban,
Az csak ott terem.*

*Nyári hévben a virágszál
Sanyarogva nő,
A virágot új életre
Kelti langy eső.
Csüggedésben, tikkadásban
Langy esőm a bor;
Permetegje enyhe csöppjén
Vérem újra forr.”*

. . . Senki se mondja, de mindenki tudja, hogy Petőfi, a «jó öreg korcsmáros» fia, nemcsak szívében, lelkében, de poézisében is megmaradt: a korcsmáros fiának.

Budapest, 1913. február 9-én.

Augustiny Oszkár.

Petőfit zengzetes, dallamos versei tették hazánk dalos-királyává, de — hogy költeményeit a kulturvilág elsőrangúaknak ismerte el, annak tulajdonítható, hogy — saját egyéniségéből kifolyólag — felkereste a népet, a társadalom minden rétegét, megismerte ezeknek szokásait, erkölceit, lelki állapotát. Csak ezután dicsőít, csak ezután ostoroz, nem hogy hizelegjen, nem hogy büntessen, hanem, hogy nemes és hazafias tettekre serkentsen, megutáltassa a gonoszt, a rútát és megtanítson a felebaráti szeretetre, amely alapköve a lángoló hazaszeretetnek is. A Petőfi-kultusznak ez a forrása, magyarázata.

Budapest, 1913. február 16.

Bencze Oszkár

Az idő egymásra helyezi az események rétegeit, miként a földkéreg kihülési folyamata az érczetet. Ha ezeket az eseményeket vizsgáljuk, akkor úgy találjuk, hogy az alkotó ösztön fényében s a rokonszenv általánosságában Petőfi kora egyedül áll. Az irodalomtörténet a költészet virágkorának minősíti, a politikai s polgári küzdelmek aranykorukat látják benne. És méltán. Az átalakítása nagyszerű, történetünkben példátlanul álló reformálás volt. Átfogta egész polgári, politikai és társadalmi életünket, szabaddá tette a gondolatot, az egyént, a törekvést és a munkát. Megszüntette a hűbériség minden maradványát, eltörölte a kiváltságokat. Egyenlőséget teremtett a teherviselésben és a jogban egyenlővé tette az osztályokat, a felekezeteket és a fajokat.

E nagyszerű átalakulásra a jó öreg korcsmáros fia nevelte a kortársait, különösen az ifjuságot, amely az ő mécsvilágánál és honszerelménél lett földetrázó viharra. A vörös honvédsapka, a kaszából kovácsolt szurony, a harangból öntött ágyú, a szegény zsellérférfiúból támadt szabadsághős: mind az övé «Hogy századok multával újra lássák fényét a népek s rettegjék».

Főnséges érzéssel eltelve állunk meg «A jó öreg korcsmáros» családjá előtt, amelynek dalos természetű, egyszerű édes anyja, és szigorú becsületes lelkű édes apja nevelte azt a fogékony lelkű kis Sándort, aki sorsot intéző csillagunk lett.

Budapest, 1913. február 8.

Havas Mihály

A magyar vendéglősség nem becsülheti meg eléggé azt a kapcsolatot, mely őt a szülők révén Petőfihez fűzi. Az ő nagysága nimbuszszal övezi a régi magyar korcsmáros házát és családját — azt a kört, melyben Petőfi nevelkedett. Régi mulasztást pótolunk a kegyeletnek ezen tényével, melylyel a »jó öreg korcsmáros« sirját diszítjük és hálával tartozunk Glück Frigyesnek azért, hogy a megkoszorúzásnak iparunkat felemelő eszméjét felvetette, kivitelét lehetővé tette.

Merán, 1913. február 12.

Gundel János.

világszabadság költője, munkása, bajnoka volt. Lelkesedett mindenért, ami szép, jó és nemes, és amikor a magyar hazáról, a magyar szabadságról énekelt perzselő hévvel szivetrázó énekeket, lelke előtt a legmagasztosabb ideál, az egész emberiség boldogulása lebegett. Az «Apostol», az «Akasszátok fel a királyokat» költőjében a kunsági fiú szilaj demokratizmusa tört ki zabolátlan hévvel, míg költeményei más, sőt legnagyobb részében a kis embert, a szegényt, a segélyreszorulót meleg szeretettel ölelte magához. Kivételes, nagy idők adtak szárnyat költészetének, versei mégis örök időnkig kedvenc olvasmányai lesznek a haladás, az emberszeretet, a tudás és a műveltség barátainak. Sokszor kérjük, nem-e élt, nem-e halt hiába; ám ha látjuk azt a gyönyörű kultuszt, mely neki, eszméinek és törekvéseinek szól, megnyugvást találhatunk abban a gondolatban, hogy az ideálok harcossai még nem haltak ki, hogy az emberszeretet, a humanismus, a szép, a jó, az igaz bajnokai még mindig itt járnak közöttünk, megteszik kötelességüket és hogy munkájuk áldását is láthatjuk.

Ilyen munka a Petőfi-kultusz is.

Budapest, 1913. február 10.

Bokros Károly,
vendéglős.

magyar nemzet halhatatlan poétája, a szabadság lánglelkű, aranszajú dalnoka örökéletivé tett egy egyszerű korcsmáros, ki apja volt neki.

Petőfi Sándor ereiben ennek a jó öreg korcsmárosnak a vére csörgedezett, és az apja lelkéből egy lehelet adott szárnyat a fiúnak a magasságokba való törekvéshez. Valahányszor Petőfi Sándort dicsőíti, isteniti nemzete és a nagy világ, a dicsőségnek egy sugara világítja meg a multban eltűnt jó öreg korcsmárosnak derék alakját is.

Mi magyar vendéglősök büszkéek vagyunk arra a korcsmárosra, akinek a magyar nép legnagyobb költőjét köszönheti, és a kari büszkeségtől emelt fővel és boldogságtól dagadó kebellet ünnepeljük Petőfi szüleinek emlékét.

Az az érczkoszorú, melyet a magyar vendéglősök Petőfi szüleinek sírjára helyeznek, symboluma a vendéglősök egységének, egyetértésének és összetartásának a nemes célok felé való törekvésben, és mutatja egyúttal azt, hogy a magyar vendéglősök nemcsak anyagi feladatokban meríti ki erejét, hanem tud küzdeni ideális célokért is.

Az érczkoszorúban tehát nemcsak Petőfi szüleinek, hanem saját magának is emléket állít a vendéglősök, amiképen ércznél maradandóbb emléket állított Petőfi «A jó öreg korcsmáros» című költeményében nemcsak saját apjának, hanem az igazi magyar vendéglős típusának, a derék, becsületes, jóságos, munkás korcsmárosnak is.

Legyen példa előttünk «A jó öreg korcsmáros» tisztességes és becsületes élete, de legyen példa előttünk Petőfi Sándornak szédületes pályája is, ki a semmiből emelkedett a halhatatlanok közé és porból tört az eget felé.

Arad, 1913. február 13-án.

Braun Gusztáv,
szállodás.

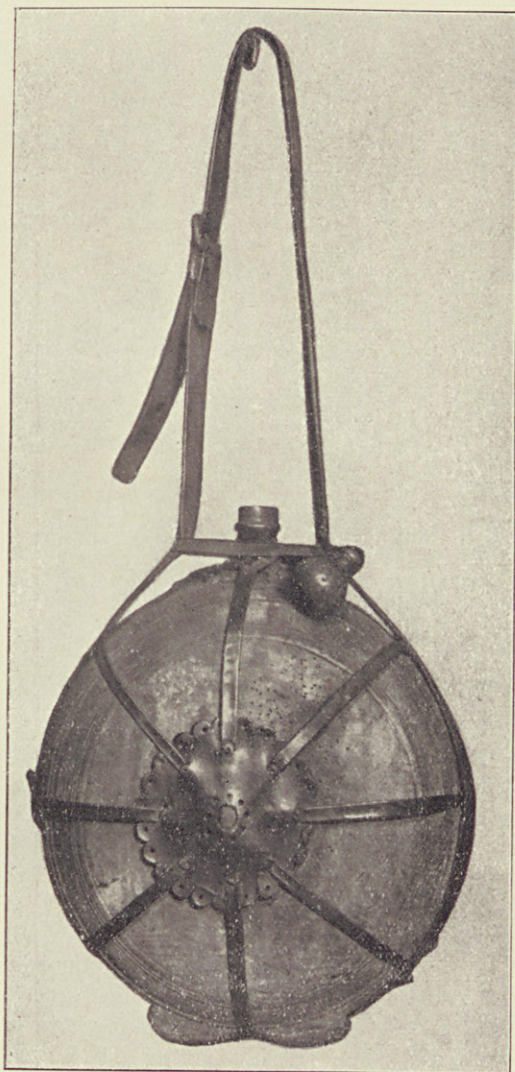

Petőfinek, a magyar kultúra egyik világitó csillagának apjáról, a »jó öreg korcsmárosról« kellene írnom. Nehéz vállalkozás, hisz nem vagyunk tudósok, az öreg alakjával egyikünk sem foglalkozott behatóbban, jóformán csak a fia verseiből ismerjük.

A költő, valahányszor apjáról beszél, a legnagyobb szeretettel szól róla, a verseiből ki-sugárzó melegség őszinte rokonérzést vált ki belőlünk is. Csak olvassuk el »A jó öreg korcsmáros«, »A vén zászlótartó«, »Egy estém otthon« című verseit, rögtön láthatjuk, mily érzéssel ragaszkodott a költő apjához-anyjához. Derék embernek kellett lennie az öreg Petrovicsnak, ha a fia ennyire szerette.

Budapest, 1913. február hó.

Burger J. Károly
szállodás.

PETŐFI CSUTORÁJA

A PETŐFI-HÁZ
TULAJDONA

int a biblia vagy az imádságos könyv, úgy kísér bennünket végig egész életünkön Petőfi poézise. Hazafias verseit ragyogó szemekkel szavaljuk gondtalan gyermekkorunkban, érett észszel igaz lelki gyönyörűséggel olvassuk lángoló szerelmi dalait és tüzes énekeit a borról; később páratlan leíró költeményein merengünk el édes, jóleső érzéssel. És egyszerre csak mindenben vele érzünk, értünk, gondolunk. A lelkünkben él. Fiaink, leányaink, asszonyaink költője Ő. Gyermeki és szülői szeretetet, szerelmet, hitvesi hűséget tőle tanulunk. Nemcsak a szabadság költője, hanem az emberé is, és mert minden sora emberi, dicsősége addig fog tartani, mint maga az egész emberiség. A magyar vendéglősök büszkék, hogy a nagy költőt apja révén a magukénak, vérükből való vérnek vallhatják, és csak következtetések, mikor ennek az érzésüknek azzal adják jelét, hogy a fiú iránti kegyeletből egy részt az apának áldoznak.

Budapest, 1913. február 10.

Dökker Ferencz,
szállodás.

népszerűség lépcsőjén jutott költői nagysága utólérhetetlen magaslatára. «A mindenki költője» volt. A nép legegyszerűbb gyermeke is hozzáférhetett verseihez, megérthette, sőt élvezhette azok kimeríthetetlen szépségeit. Egy-egy ultramodern, futurista vers megértésén hasztalan kinlódva, mint valami oázisba menekülünk Petőfi örökké üde, friss, virágillatos költészetéhez. Ez a közvetlenség nem a véletlen csapongó játék, hanem a szülői ház becsületes egyszerűségétől átítatott gyermekkori benyomások természetes eredménye. A szülők lelkének hatása adta meg Petőfi költészetének irányát, és ezért tartozunk örök hálával a költő szüleinek.

Budapest, 1913. február 10.

Erenreisz István,
vendéglős.

em hivatásom a tollforgatás, és ezért visszaemlékezéseim árjában bizonyos lelki elfogódottsággal fogok hozzá, hogy néhány rövid sorral a legnagyobb magyar költő, Petőfi Sándor áldott emlékezetének áldozzak ...

Petőfi Sándor költeményeinek olvasása kora gyermekségemtől, serdülő ifjuságomtól fogva a legszeretettebb szórakozásom, legzavartalanabb örömöm, legnagyobb lelki gyönyörűségem volt. És az még ma is. Jóleső érzéssel, idők mulását mélabús fájdalommal búcsúztató kézmozdulattal gondolok vissza gondtalan ifjuságomra, mikor, — mint kis fiu — először kezdtem verseit kívülről tanulni-szavalni, és a »Füstbe ment terv« minden sora

Ugy csüngtem anyám ajakán,
Mint gyümölcs a fán

a belőlük kisugárzó bensőséges gyermeki szeretet ellenállhatlan erejével vésődött fogékony szívembe.

Később a szabadságért lelkesedő, lángoló hazafias költeményei, csapongó-kedvű bordalai fogták meg lelkemet, míg végre — nyár volt akkor már, gyönyörű nyár az én szívemben is — örökszép szerelmi költeményeiből készítettem magamnak imádságos könyvet. Elmultak azután ezek az ábrándos idők is ...

Ám, kedvencz költőm, ha könyvét, ráemlékezvén, áhitattal forgatom, öreg napjaimra is gyönyörrel tölti meg szívemet, mert ragyogó természetimádásában, amelyben — mint valami utólérhetetlen nagyságú festő — pazarragyogású színekkel írja le a szabad természetet, páratlan meglátással isteni szépségeket tárva elénk, én vagyok a legbuzgóbb, a legrajongóbb hive.

Budapest, 1913. február hó.

Glück Erős János.
vendéglős.

»Magyar Vendéglősök Országos Szövetsége« érczoszorúval diszíti Petőfi Sándor szüleinek sirját, hatvanhárom esztendővel azután, hogy a »jó öreg korcsmáros« megáldottlelkű felesége — Isten tudja, milyen érzésekkel, sejtelmekkel elhaló szívében? — örök álomra, a végnélküli pihenésre hunyták le szemeiket. Az ő »Sándor« fiuk, az ő ragyogóan fényes, akkor még nem is zenithjén állott tüneményes pályafutása, melynek elején, oh, hány keserű könnyet ejtett a két jó, gondos öreg! — az ő jövője, boldogsága, nagysága volt bizonyára utolsó gondjuk, utolsó óhajításuk, utolsó szívárványos elgondolásuk ...

Pedig — ha tudták volna ...

Mert alig, hogy a két jó öreg egymás mellé került a régi józsefvárosi temető földjébe, a segesvári csatatéren Sándoruk is követte őket a halálba, úgy, ahogy jó előre megénekelte, a többi hőssel, a »névtelen félistenekkel« együtt, ahol egy »közös sirnak adták« ...

És azóta keressük és azóta a hálás nemzet örökizzású szeretetében nem tudott belenyugodni tetemeinek elvesztésébe és sok lelkes hívének egy emberöltőn át folytatott szorgos kutatása mégis meddő maradt, mert a minden magyarnak oly drága, kincsetérő tetemeket, melyek körül oly sok színes legenda támadt, még ma sem sikerült megtalálnunk. Így sirja jeletlen, de kegyeletünk kitör, módot-formát keres, hogy le tudja róni adóját.

Erczbeöntött szobra — márcziusi szent esküre emelt jobbja! — ott áll már a Duna partján; áll már a »Petőfi ház« is, amelybe összegyűjtünk minden kincset, mi róla ránk maradt, szeretteinek sirja, melyre csak annyit vésetett feliratnak: »A legszeretettebb atya és a legszeretettebb anya« — elhallgatván nevüket is és mondván öcscsének: »Elég, ha mi tudjuk, kik nyugszanak ott!« — ez a sir ápolt, gondozott, mintha nem is érte volna őt oly gyorsan utól maga jósolta végzete és ő maga ápolhatná, maga gondozhatná azt.

És mégis — bár eljár az idő — mi, a késői kor gyermekei is tudjuk, hol az a sir ... És elvisszük virágainkat a sirra, amely egy fiáért aggódó, áldott jó apának tetemét fedi és azét az anyáét, »kinél jobbat sohasem teremtett az Isten«.

Budapest, 1913. február 20.

Gundel Károly
vendéglős.

Öszinte örömmel üdvözlöm a »Magyar Vendéglősök Országos Szövetségé«-nek azt a szép és kegyeletese elhatározását, hogy annak a vendéglős-házaspárnak, akik édes hazánknak legnagyobb költőjét, Petőfi Sándort adták, a kerepesi-úti sirjára művészi kivitelű érczoszorút helyez el. Hirdesse ez az emlékmű széles e hazában kegyeletünket és tanítsa meg az utókort a »Talpra magyar!« szerzőjének szüleit is megbecsülni.

Szombathely, 1913. február 15.

Herczeg Ferencz,
szállodás.

Petőfi a magyarság valóságos inkarnációja. Születése, változatos, küzdelmekben gazdag ifjúsága megnyugvás nélküli vándorlásai, történelmi szereplése — előbb a márcziusi ifjak mozgalmaiban, majd szabadságharcunk küzdelmeiben, lelkének egész belső világa, szerelme, csalódásai, majd végezetül a »nagyszerű halál«, ott »a harcz mezején«, ahol nagy lelke mithoszi iveléssel a halhatatlanságba röpített, mind-mind a magyar nemzet hirtelen feltünésének, évezredes nagy küzdelmeinek, vágyainak és csalódásainak, nemzetéletünk minden egyes megnyilatkozásának valóságos tükörképei.

Ezért pár excellence magyar költő Petőfi. Magyar lánglelkű forradalmi dalaiban, magyar a lágy és érzelmes csengésű szerelmi költeményekben, a merész csengésű bortalokban; mint ember, magyar emberi fogatkozásaiiban, de magyar nagy erényeiben is.

Egyénisége — mint emberé és költőé — nemzetünk egyik legdrágább kincse, méltó arra, hogy soha meg nem szűnő szeretettel és féltő gondnal őrizzük, belőle kultuszt csináljunk.

Budapest, 1913. február 10.

Folub Rezső,
vendéglős.

Petőfi Sándor

(Tanulmány-részletek).

Irtta: Kneffel Béla szállodás.

I.

Petőfi Sándor, nemzeti költészetünk legnagyobb büszkesége rövid pályafutása alatt sok nyomorúságon ment át; daczára ennek, sohasem csüggedt. Szenvedéseit elhallgattatja és törhetlenül bizó reménységgel küzd és halad előre a szebb jövő reményében, a haza és az emberiség sorsának javulásáért harczolva. Minden szép, nemes és jó iránt fogékony ifjú lelke a reménység szivárványos szálaival volt átszőve. Magasztos eszmék foglalkoztatták szüntelen. Lélekemelő, nagyratörő eszméinek formába öntött megnyilatkozásain át kiviláglík a mindeneket kormányzó végtelen nagy és hatalmas, gondviselő Isten létének megdönthetlen bizonyossága. Mondják, ha túlérzékeny lelkét valami bántotta, bánat, lemondás, elkeseredés, irigyei gyűlölködése, szülei sorsa, napokig nem lehetett szavát hallani. De, ha kedvre hangolódott, csapongó jókedve határt nem ismert. Akivel csak egyszer is beszélt, annak bizalmába lopódzott, megnyerte tetszését és szeretetét. Tudását bámulták, nagyra becsülték. Mélytűzű, fekete szemének lángoló tekintete a lángeszű embert sejtették benne. Enyhe nyári alkonyatkor, hús nyári éjszakákon az aranykalászos róna rendekbe rakott búzakeresztjei tövében hanyattfekve órákig el tudott merengeni a nap nyugtán, a színváltozó ég mennyei kárpitján, a felhők között lopva bujkáló misztikus holdon, a ragyogótűzű csillagseregen. Éppen ezért hangulatos leíró és festő költeményei mély megfigyelésről és a természeti szépségek szeretetéről, imádásáról tanuskodnak. Olykor borongó sejtések gyötörték, hogy korán fog meghalni. És örök vesztesége a magyarságnak, hogy e szomorú megérzése a segesvári csatatéren tragikus valósággá vált. Bizonyos és tagadhatlan, hogy tüneményes pályafutása elválaszthatlanul össze van forrva szabadságharcunk történetével, és hogy a szabadságharc mozgalmi elhatározó befolyást gyakoroltak egyéniségének kialakulására és tüneményes kifejlődésére. Azonban viszont az is kétségtelen, hogy az ő nimbusza is dicsőségesen sugárzó fényt vet szabadságharcunk szomorú véget ért hősi küzdelmeire. Meg volt benne az isteni szikra termékenyítő ereje és a Gondviselés kegyének köszönhetjük, hogy akkor adta őt a magyar nemzetnek, mikor a legnagyobb szükség van a prófétai ihlettel megáldott vezérlő csillagokra, akik lelkesedést gyujtanak, örömet, reményt hintenek az emberi szívekre.

II.

Gyermekkoromban az édes apám régi fogadóójában, a „Duttyánban“, a nagy „ivó“ tarkaterítékű, hosszú asztalánál sok szép epizódot hallottam derék, jó öreg kiskunsági atyafiaktól, akik ismerték, vagy csak egyszer is látták, hallották beszélni, szavalni. Mesébe illő dolgokat regéltek felőle. Kiskunság volt Petőfinek legkedvesebb tartózkodási helye. A Kiskunságról irt szebbnél-szebb költeményei is erről tesznek tanubizonyságot. Ha a végtelenbe vesző, szabad pusztaságon körülhordozhatta sастekintetét, a költői képzelet szárnyain egy egész új világot ölelt magához. Régi félegyháziak ma is azt vallják, hogy Petőfi Sándor 1822. karácsonyán Kiskunfélegyházán született, de miután az év végén szülei rövid időre Kiskőrösre hurczolkodtak, a szülők az ujszülöttet Kiskőrösre vitték magukkal és ott kereszteltették meg, hogy elkerüljék az anyakönyvi bejegyzésnél előállható és hosszadalmas utánjárással járó ki- és beírást. Így azután a születés napjául 1823. újév napját, a születés helyéül pedig a keresztelő plébánia helyének megfelelően Kiskőröst jelölték meg.

III.

Itt járok-kelek azokon a helyeken, ahol ezelőtt vagy nyolcz évtizeddel Petőfi Sándor szülei körében gyermekéveit élte egyszeri megszakítással kerek nyolcz esztendeig.

Atyja, a rácz származású Petrovics István, ki a mészárosmesterség mellett bort is mért, igen szigorú, kötelességteljesítésben sem elnézést, sem fáradságot nem ismerő, pontos, lelkiismeretes, munkaszerető ember hírében állott. Anyja, a turóczi vármegyei származású Hruz Mária, nagyon vallásos, áldott, jólelkű asszony volt. Itt laktak a mai „Petőfi-téren“, az ótemplom tövében, a térre kiugró kis nádfedeles házikóban. Lakóházuk helyén ma Szabó Sándor kiskunfélegyházi földbirtokos kuriája áll. Szép, magyaros, földszintes épület, utcái homlokzatának zöldredőnyös ablakai közt a ház falán díszesleg a nevezetes márványtábla, melyet Pásztor Ferenc buzgólkodására a pesti irodalmi körök részvételével 1861-ben helyeztek el. Aranyos betűkkel ez áll rajta: „Itt élte gyermekéveit Petőfi Sándor. A nagy költő emlékének tisztelői. 1861.“

IV.

A délután folyamán azután egy becsületes magyar gazdához, Ficsor Károly uramhoz látogatok el, akinek édes atyja kortársa, gyermekkori játszótársa volt Petőfi Sándornak. Kedves családja körében találom őt, nem sokáig nógattatom magam, helyet foglalok. Ficsor Károly uramat régóta ismerem. Sok jó muskotályborát vettem már meg. Kiváló gazdaember az öreg, érdekes típusa az igazi kiskunnak, zömök, vállas, barna ember, kerek fej, magas hom-

okának szabályosan ívelt erős szemöldökei alatt éles fekete szemek. Igazi magyar. S Petőfi emlékét hiven őrzi szívében. Édes atyja sok szépet regélhetett neki a nagynevű költőről, kinek nótáit mulatozás közben felvillanó szemekkel, ragyogó jó kedvvel énekeli. Most is azon kezdi:

*Hegedűszó, furulyaszó, czimbalom . . .
Van-e még, kit a búbanat terhe nyom?
A kinél van, igazítsa el a bűt,
Nehogy neki mutassuk meg, hol az út.*

*A búbanat gonosz vendég, rossz madár,
A kebelbe életet, vért lopni jár.
A búbanat szívet rágó ürgeft!
Borral lehet, borral kell kiönteni.*

*A bor éleszt, a bor éget, mint a csók —
Csókok, lányka, hosszút, édest, lángolót!
Csókod lángja, mint a napfény, mennyei,
Mely az élőjén a lombot neveli.*

* * *

*Tarka madár nem fulyörész az ágon,
Sárgapiros levél leng a faágon,
Innen-onnan lehullott a levele,
Bárcsak én is lehullanék ő vele.*

*Holtom után vajjon mi lesz belőlem,
Vadfa lenni szeretnék az erdőben,
Ott lenne az én számomra jó tanya,
Egész világ engem ott nem bántana.*

Itt aztán már bátrabban kezdi:

*Háromszínű a nemzeti lobogó,
Mind a három becsülettel ragyogó;
Az első szín olyan piros, mint a vér,
Ez a jele, hogy sok vér folyt hazánkért.*

*A második tiszta fehér, hószínű,
Az a jele, hogy a magyar jószívű,
Nem fekete, mint az irigy lelkiűt,
Mely nem tudja, mi a magyar becsület.*

*A harmadik gyönyörű zöld reménység,
Abban rejlik jövőre a dicsőség,
Rajta pajtás, harcoljunk a dicsőért,
Nem is magyar, ki érte nem halni kész!*

V.

Minden értelmes lény lelki szemei előtt kell, hogy lebegjen: egy kialakult, határozott életcél.
Petőfi Sándor életcélja honfitársainak boldogítása volt. Az ő egyéni magánérdeke mások érdekével szemben mindig háttérbe szorult. Embertársainak megbecsülésében, népboldogító eszméinek ihlettelt megnyilatkozásában emberi hiúság vagy becsvágy soha nem vezette. Ideális lelke egy kitűzött magasztos cél felé haladt, melytől haláláig el nem tántorodott. Küzdött, türt, szenvedett célja megvalósításáért — meghalt hazájáért.

Kiskunfélegyháza, 1913. márczius 17.

PETŐFI ATYJÁNAK HUSVÁGÓ BÁRDJA

A PETŐFI-HÁZ
TULAJDONA

ESTABLISHED 1888
NEW YORK

Örömköny csillogott szememben, a meghatottság örömkönycseppje, mikor ama emlékezetes gyűlésünkön ideálistelkű barátom a halhatatlan költő szülei sírjának érczoszorúval megjelölésére vonatkozó, nemes és fennkölt lélekre valló indítványát előadta. Végtelenül boldog vagyok, hogy a gyönyörű gondolat, a kegyeletes eszme: cserlevelekből, rózsákból font érczoszorút helyezni a «jó öreg korcsmáros» sírjára, vendéglőskartársaim részéről az egész országban igaz és őszinte lelkesedést váltott ki. Mi vendéglősök ezzel nemcsak a Petőfi-kultusz magasztos oltárán áldozunk, de melegenérző szívünk kegyeletes érzésének is hazafias bizonyosságát adjuk. Mi csak egy-egy szerény cserlevéllel hódolunk, Te azonban ezen emléklap összeállításával diszes csokrot kötsz és azt teszed le a kriptára. Ezért szivből üdvözlök igaz barátsággal.

Budapest, 1913. február 10.

Kommer Ferenc,
szállóadás.

Amikor Petőfi Sándor, mint ragyogó üstökös tünt fel a magyar költészet egén, a szabadság, egyenlőség és testvériség világhódító szent eszméi másodszor szántottak végig az ujjongó emberiségen. A felszabadítás lánglelkű apostolainak és vértanúinak meg kellett születniök magyar földön is, és „elhívattván“, Petőfi Sándor az eszme, az ige lánglelkű és halhatatlan dalosa lőn. A szürke, igénytelen külsejű diák, kinek csak a szeme ragyogásából kicsattanó isteni szikra árulta el nagyrahitottságát, a lánglélek ragyogásával egyszerre tört ki az ismeretlenség homályából, hirtelen — alig pár év alatt — emelkedett nagysága és dicsősége zenithjére, hogy azután — még mielőtt a nagy csalódás bekövetkezett volna — ugyanolyan gyorsan vágatsson a segesvári csatatér kapuin keresztül az örök halhatatlanságba, fel a magasságokba.

A történelmi nagy idők váltották ki tehát a székálló korcsmáros fiából is a magyar nemzet lánglelkű apostolát, a szabadság forrószívű dalnokát, akinek emlékezete előtt méltán fog hódolni, áldozni ez a nemzet időtlen-időkig.

Budapest, 1913. február 10.

Malosik Antal,
vendéglős.

Petőfi Sándor csak verseiben dicsőítette a bor mámorát s ő a legjózanabb életet élte. Vegyünk példát róla mi is. Igaz, hogy foglalkozásunkhoz tartozik a bor dicsérete, de emellett ne feledkezünk el a józan munkáról, melylyel a köznek s önmagunknak is tartozunk.

Debreczen, 1913. február 17.

Márkus Jenő,
szállóadás.

Petőfi Sándor költészetének nagyságát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy verseiben az ember egész érzésvilágát majdnem teljesen kimeríti. A legegyszerűbb és legfenségesebb, a legmélyebben járó és legmagasabbra törő eszmék, érzések és gondolatok vonulnak át és törnek magasba írásaiban, amelyekben a legcsendesebb érzések és a legviharzóbb szenvedélyek húrjain egyforma tökéletességgel játszik.

És mégis, — szinte természetes, hogy midőn ragyogó szépségű költeményeiben érzésvilágunk minden skálájában gyönyörködünk, bennünket — egyszerű érzésű embereket — leginkább a nép fiainak egyszerű érzései, ezek keresetlen megnyilatkozásai ragadnak meg s ezek közül is különösen az a rajongó gyermeki szeretet, mely Petőfi egész költészetére szinte aranyos verőfényt von és őt öregeknek, ifjaknak egyformán szeretett kedvencz költőjévé teszi.

A szülők iránti szeretet, ez a nagy érzés, mely Petőfi Sándort, sőt szülőit is oly közel hozza szívünkhöz, és emberileg nagyon is érthető, hogy a lánglelkű poéta örök dicsőségét hallva, látva, olvasva,

a büszkeség egy bizonyos nemével gondolunk arra, hogy Petőfi Sándor egy korcsmáros fia. Jól esik ezt tudni, hangoztatni, aminthogy jól esik a halhatatlan írásaiból látni azt is, hogy szüleire büszke volt, és hogy velük szemben — minden nagysága dacára — gyengéd, szerető, hálás, jó gyermek maradt.

Budapest, 1913. február 10.

Müller Antal,
vendégíró.

Jeltelen sirban porladó szabadsághősünk s nagy nemzeti költőnk: Petőfi Sándor, halhatatlan emléket állított, «A jó öreg korcsmáros»-ban édes apjának, a korcsmárosnak. A fiúi szív vezetése a költő ékes tollát. Nem akkor ír róla, amikor még gazdag volt az öreg, amikor

*„Háza, kertje, földje, mindene volt,
Alig tudta számát ökrének, lovának”*

hanem akkor hajlik hozzá szeretettel s dicsőíti énekes szavával, amikor szegény lett, s mint falusi korcsmáros

*„Fáradoz napestig, vasárnapja nincsen,
Mindig későn fekszik, mindig idején kel”*

A nagy költő, kit egész világa messze vitt az apja sorsától, megbecsüli az öregben a munkás embert, a jó korcsmárost.

Mennyi tanulság van a költő eme művében és mily remek példaadás! Milyen jó volna, ha a mai korcsmárosfiúk — a kik még nem is Petőfik — megszívlelnék a szellemet, mely a költeményből sugárzik, ha nem szégyenlenék apjuk tisztas mesterességét, hanem, látva annak keserves küzdését, úgy cselekednének, mint koszorús költőnk mondja atyja iránti túlradó szeretettel:

*„ . . . . . borulok nyakába,
S megfürösztöm arcját szemem könnyével!”*

s vajha minden fiú foglalná mindennapi imájába — apjára gondolva — az örökbecsű költemény zárószavait:

„Áldja meg az Isten mind a két kezével!”

Budapest, 1913. február havában.

Palkovics Ede
szájlóíró.

A jó öreg korcsmáros.

*A jó öreg korcsmáros, ha borát kimerte,
Öregbetűs könyvbe lapoz, levelez,
Bodor füstöt ereszt makra pipájából,
Ha nincs vásár, búcsú: egész dolga ez!*

*A térdére veszi picziny fiacskáját,
Amit ő tud — nem sok — elmondja neki,
Mind elmondja sorra a sok nótát-verset,
Mikkel az öreg könyv színig van teli.*

*S a sok régi nóta, a sok régi álom
A gyermek szívében visszhangra talál
Visszacseng oly szépen, hogy dalos szavára
Néma ajkkal figyel a dalos madár!*

*A sok régi álom . . . szabad nagy hazáról
Perzselő, nagy lángot gyújt mindenki
S vérpiros virággal nyílik ki nyomában
A legszentebb érzés: a honszeretem!*

*Öregbetűs könyvnek sok verse-nótája
S egy öreg korcsmáros regélő szava
Adott egy nagy költőt az egész világnak,
Egy mártírt a világszabadságnak,
Kire méltán büszke a haza.*

Radócsay Imre
vendégíró.

A

magyar korcsmárosok büszkeséggel, szeretettel és mélységes kegyelettel ápolják a nemzet legnagyobb lantosának, Petőfi Sándornak emlékezetét. Istenáldotta szülőit a maguk véréből való vérnek, a nagy és halhatatlan fiut pedig összekötő kapocsnak tekintik, mely őket, a vendéglősöket, elválaszthatlanul odafűzi a nemzet összességéhez.

Nádpatak, 1913 február 9.

Rátzky Ágoston
vendéglős.

K

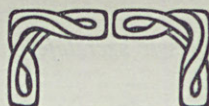
ire minden magyar ember nagy szeretettel és kegyeletes hálával emlékezik, kire mint a szabadság, a szerelem tüzesvérű és aranyszivű lantosának apjára mi vendéglősök büszkeséggel gondolunk: szalkszentmártoni kurta korcsma ősz gazdája, Petrovics István emléked megihlet bennünket, örök nyugvóhelyeden kegyelettel szívünkben gyújtunk áldozati lángot...

Küzdelemteljes és becsületes tisztességgel átélt pályafutásod után szeretettel gondozott diszes sirod felett a nemzet kegyelete áll őrt...

Megálmodtad-e ezt valaha? Gondoltad-e, hogy a Te fiad lesz Magyarország ujjaszületésének lángszivű apostola, és hogy áldott vére hullása révén oroszlánrésze lesz abban az új időket előkészítő hősi küzdelemben, amelynek romjaiból kelt életre az új, a demokrata Magyarország?...

Árvaváralja, 1913. február 15.

Rosenfeld Arnold,
vendéglős.

A

magyar irodalom tündöklő, sokcsillagos egén nem fénylik, nem ragyog szebbtűzű csillag, mint Petőfi Sándor, a barátság, a honszerelem és a szabadság legnagyobb lantosának csillaga. Dalait széles ez országban ajkára vette a nép, melynek igazi gyermeke volt, dicsősége betölti az egész világot, melynek szabadságáért hullott drága vére...

És e ragyogó csillag tündöklő fényéből, a felcsattanó dalok rithmikus zenéjéből, a világszabadságért feláldozott élet örök dicsőségéből most egy fényes sugárkéve, egy szívet és lelket megremegtető akkord, egy kis rész száll és hallatszik el egy magyar vendéglős és szelid, jó felesége háza, emléke, örök nyugvóhelye felé, ahol a «jó öreg korcsmáros» kései utódai koszorújokban a dicső fiu derék apját, szerető édes anyját ünneplik kegyeletes érzéssel.

Nincs elveszve a nép, melynek hálás fiai nagy adósságokat így tudnak leróni.

Tátravirág völgy, 1913. február 10.

Sámsony János
szállodás.

Annak a felszólításnak, hogy a kiadandó Petőfi-émléklaphoz egy kis közleménnyel járuljak, kész örömmel teszek eleget, habár egyáltalán nem vagyok íróember, s így csak érzelmeimet és gondolataimat fejezhetem ki néhány szóval.

Huszonkét év előtt kerültem ki külföldre. Hosszú idő ez, mely alatt mondhatom, hogy Európa majdnem minden országában jártam, de azért megmaradtam magyarnak, amit mindenkor büszkén vallottam. Ezen sok évi külföldi munkásságom alatt bizony nem nagyon sokszor beszélhettem anyanyelvemen. Egyedüli hű magyar kísérőm a lánglelkű Petőfi verses kötete volt. Mindig olvastam, és mindig nagyobb és nagyobb örömet, gyönyörűséget éreztem költeményeinek olvasásakor, s mindig jobban-jobban élveztem lelkének fenkölt nagyságát, melylyel a magyar hangulatot, lelkületet, érzelmeket, gondolkodás-módot és felfogást oly hatalmasan erős és mégis gyöngéd, szárnyaló és mégis egyszerű szavakkal festi.

Ezért tölt el oly jóleső érzéssel az a tudat, hogy most sok év után külföldről visszatérve szeretett hazámba, látom, hallom, tapasztalom a Petőfi kultusz istápolását. Kérem is az Egek Urát, hogy adjon e nagy és szép munka további folytatásához, mely nemzeti nagyságunkat emeli és fejleszti, sok erőt és kitartást.

Vásárhelyi Károly
szállodás.

Dicsőséges, babérkoszorús költője a bornak. És bár ő maga ritkán, és akkor is csak keveset ivott, a bor élvezetét gyakran magasztalta verseiben. Boldognak mondja azt, aki a bort igazán élvezni tudja

*Boldog az, kire az élet oly sorsot mért,
Hogy éljen a bor s leányért, s haljon a honért!*

és bú, baj, keserűség ellen jóra való orvosságot is lát benne.

*Akinek nincsen szeretője,
Bort igyék,
S hinni fogja, hogy minden leány
Érte ég.*

Vagy »A költő és a szőlővessző« című versében:

*Szőlővessző lelke a bor,
A költőnek lelke a dal.
Lelkünket, ha általadtuk
Borban, dalban a világnak:
Elhervadunk, elenyészünk.
És midőn már elenyészünk:
Lelkeink, a bor s dal mellett
Vigad a világ!*

Szépek ezek a bordalok, szépek, mint akár a barátságnek és szerelemnek, szabadságnak és hon-szeretetnek szentelt dalai, és ezért élni is fognak mindaddig, míg a magyar venyigén magyar szőlő terem.

Budapest, 1913. február havában.

Wilburger Károly
vendéglős.

A PETŐFI-CSALÁD SÍRJA

ARABİ DİLİ VE İLMİ

